

Z A D R U G A R

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE USLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

Št. 9

Ljubljana, 20. septembra 1939

Leto XV

Zadruga je na straži!

V zadnji številki našega lista smo čitali lep apel Mednarodne zadrugne zveze na vse zadrugnike vsega sveta, ki naj povzdignejo svoj glas, da se človeštvu ohrani mir in narodom svoboda.

In vendar se je krvavi ples začel! Evropa je v novih plamenih. Vsak dan prinaša nova presenečenja ter ne vemo, kaj bo jutri. Kot mora leži negotovost na naših prsih. Pričela se je borba, ki ji ne vemo, kakšen bo njen zaključek tako za narode in države kot tudi za vsakega posameznika.

Slabe posledice novih in najnovejših dogodkov se odražajo tudi že na gospodarstvu. Izvanredne prilike v mednarodnem gospodarstvu kot posledica vojnih zapletljajev narekujejo slehernemu gospodarju skrajno previdnost. Posebno oprezni pa moramo biti v sedanjih časih mi zadrugarji, ki smo si po svetovni vojni v lastni državi ustanovili iz lastnih sredstev svojo lepo cvetočo gospodarske utanove.

Naša nabavljalna zadruga je imela mnogo stikov z inozemsko trgovino, posebno v manufakturni stroki. Še pred sedanjo vojno se je opazalo, da so naročila iz vojujočih se držav polagoma zastajala in slednjič kar izostala. Posamezne države so prepovedale izvoz izvestne robe, ali pa zahtevale take pogoje, da jih nismo mogli sprejeti. Posledica se je takoj pokazala tudi v naši industriji, posebno oni, ki je odvisna na uvoz iz inozemstva. Nebroj naših veletrgovin, ki so nam stalno dobavljale robo, bodisi živila ali manufakturo, brez predhodnega predplačila in za katere dobave je zadruga poravnala fakture šele po preteku enega meseca, zahtevajo danes t a k o j š n j e p r e d p l a č i l o že ob naročilu robe, kratko, plačati moramo robo vnaprej, prej ko jo dobimo.

Zadruga mora imeti torej na razpolago dovolj gotovine, če hoče, da izvrši vse te nakupe. Bližamo se zimi, ko je treba naročiti ozimnice in jih dati na zalogo in za katero zahteva sedaj liferant takojšnje plačilo. Mnogo robe pa že danes ne dobimo več v oni količini, ki jo potrebujemo, četudi bi imeli gotovino, ker je ni ali, ker je uvoz otežkočen.

Naših članov se je polastila neka mrzlična nesigurnost. Vsak si hoče čim več nabaviti in ustvariti nekako rezervo za slabše čase — in seveda vse to na kredit! Potrošnja se je povečala, kredit pa narašča. In sedaj zadruga, ti daj neomejeno! Kot že povedano, nam danes že malokdo daje robo na kredit, ter potrebujemo zato denarja. Mnogi člani se ne zavedajo, da s svojim brezmejnim kreditom lahko spravijo svojo lastno ustanovo v zelo težak položaj. Pojavili so se v naših prodajalnah člani, ki svoje ustanove v zadnjih letih niso poznali. Vsega skupaj so doslej letno nakupili za par sto dinarjev v zadrugi, sedaj pa so bili prvi, ki so hoteli robe v veliki količini — a seveda na kredit, ker jim to drugje ni uspelo.

Tudi v teh težkih časih se moramo zavedati, da smo zadrugarji resni in da hočemo v skupnosti naši ustanovi dobro, ki posebno sedaj ne sme biti posameznikom predmet izkoriščanja. Baš sedaj bi se moral povečati nakup za gotovino, katero zadruga bolj rabi kot kedaj poprej. Od kod naj zadruga dobi denar, če ne od svojih članov? Če pa bodo ti naši člani neredno plačevali svoje obveznosti ali kupovali robo preko mere na kredit, potem sledi zaključek, da tudi zadruga ne bo mogla kupovati robe ter bodo nastale motnje v poslovanju v škodo zadrugarjev samih.

Da zaščitimo interese naše zadruge in celokupnega njenega članstva, je upravni odbor na svoji zadnji seji moral podvzeti potrebne ukrepe, ki jih v naslednjem priobčujemo. Vse članstvo pa prosimo, da jih blagohotno sprejme, ker so morali biti izdani v cilju samozaščite:

1. S takojšnjo veljavnostjo se ukinejo vse nakaznice razen nakaznic za šolske knjige in ostale šolske potrebščine.
2. V speceriji dobi vsak član na kredit le toliko blaga, kolikor ga je dosedaj normalno mesečno na kredit nakupoval.
3. V manufakturi se nerednim plačnikom, ki so s plačili dogovorjenih obrokov v zaostanku, ali ki obrokov sploh ne plačujejo, blago na kredit ne izdaja. Redni plačniki obrokov pa dobe blago na kredit brez izjeme samo do največ 6 obrokov. Pred nakupom manufakture na kredit se mora vsak član javiti v kreditni pisarni, ki mu določi višino kredita in način odplačevanja.

Gotovinarje pa prosimo, da še nadalje ostanejo zvesti svojemu načelu kupovanja za gotovino. Prav nujno pa vabimo tudi ostale člane, da preidejo na gotovinski nakup in na ta način zadrugi omogočijo nemoteno in uspešno nadaljnje poslovanje.

Socialne funkcije zadružništva

Naša Zveza je izdala lansko leto M. Avramovićevo delo „Socialne funkcije zadružništva“ (Zadružna biblioteka Zveze nab. zadrug drž. uslužbencev šte. 21).

Naj sledi na na tem mestu kratek referat o mislih in ugotovitvah, ki jih je naš odlični zadružni ideolog podal v tem svojem delu.

Uvodoma pisatelj poudarja, da se noče baviti z vlogo, ki so jo imele v gospodarskem življenju prvotne, stare oblike zadružništva (pri starih Kitajcih, Indijcih, Babiloncih, Grkih itd.), marveč z vlogo, ki jo ima moderno zadružništvo na socialnem in gospodarskem področju od početka devetnajstega stoletja.

Ko avtor na kratko obravnava neposredna gibalna, ki so pred približno 150 leti povzročila in na novo usmerjala socialni in gospodarski progres (nova struktura na področju podeželskih gospodarstev, razvoj tehnike in industrije), prehaja do opredelitve zadružništva.

V vsaki socialni skupini, pravi avtor, obstojajo nasprotja in sodelovanja. Ta pojav ni samo stvaren, nego je tudi potreben. Nasprotja izvirajo iz notranje nujnosti življenja tako poedinca, kakor tudi posameznih socialnih skupin. Prav tako je sodelovanje med posamezniki in skupinami biološko in sociološko docela prirodno tam, kjer gre za ohranitev obstoja ali za vzdrževanje celote, in za to gre — povsod. Pa tudi sicer je sodelovanje odločujoči činitelj v socialnem procesu, v fizičnem in duhovnem. Ni niti ene pomembnejše tekovine, ki ne bi bila rezultat skupnih naporov. Tudi tam, kjer vidimo kot avtorja samo eno močno osebnost, se zánjo vrsti nebroj sodelavcev, ki so prispevali k temu, da se je dotična osebnost izoblikovala in uveljavila.

V gospodarskem življenju je posebno mnogo prilike, da se z združenimi močmi doseže uspeh za poedinca in manjše skupine. Sodelovanje na gospodarskem področju je torej popolnoma umevno.

Ali sodelovanje nikakor ne sme biti tako, da bi donášalo nekaterim koristi — na škodo drugih, kar se prav često dogaja. Le ono sodelovanje je upravičeno, ki ne ogroža življenskih interesov izven takega sodelovanja stoječih poedincev odnosno drugih socialnih in gospodarskih skupin. Tako sodelovanje predstavlja edino le zadružništvo.

Zadružništvo je samo ona oblika združenih naporov in združenega dela, ki ščiti interese svojih članov, ki pa istočasno ne škoduje nikomur, torej tudi ne onim, ki so izven tega kroga.

Povedali smo, kaj je zadružništvo. Vemo tudi, kaj ni zadružništvo, pa čeprav se često pod tem imenom javno predstavljajo mnoga

podjetja in ustanove. Še dandanes se zadružništvo mnogokrat napačno tolmači. Pravo zadružništvo je samo ono, ki vznikne iz notranje potrebe neke socialne skupine, ki se čuti ogrožena v svojem obstoju. Nikdar ne moremo govoriti o zadružništvu, ako je željo po skupni obrambi in za skupnimi interesi izrekel kak poedinec. Take želje poedincev tudi nimajo velikega in trajnega uspeha. Le tedaj, če so želje in nasveti izraz pritiska, ki ga občuti splošnost, lahko govorimo o zadružnem sodelovanju. Pojav zadružništva je brez razumevanja in upoštevanja prirodne povezanosti v okviru socialnih skupin nemogoč.

Prav tako zadružništva ne moremo razumeti brez poznavanja socialne sredine. Kakor je zadružništvo proizvod socialne skupine, tako je tudi odvisno od fizične in socialne sredine. Planinska sredina potrebuje in ustvarja drugačne oblike zadružništva kakor doline in ravnine. Naselja ob rekah ali ob morju ustvarja oblike, ki ustrezajo tamošnjim pogojem dela in življenja, kraji, kjer se izrazito prideluje žito, sadje, goji živinoreja itd., ustvarjajo zopet svoje tipe.

Najsi gledamo na zadružništvo s prve ali druge strani, v vsakem primeru moramo priznati, da zadružništva ne moremo drugače tolmačiti kakor socialno. Poedinec ne more odločevati, kakšna naj bo socialna grupa. On sam po samolastni volji ne more menjati socialne in fizične sredine. Prvo in drugo je izven njegove moči, v prvem in drugem primeru se on samo podreja navedenim činiteljem, ki jih sam ne more ustvarjati. Zato je pogrešna tudi vsaka teorija, ki veže kakršni koli socialni pojav na voljo katerega koli poedinca. Možno je samo, da se socialni pritisk in reakcija očituje pri nekem poedincu bolj kot pri drugem, oboje pa je vedno izraz skupne volje.

Tako moramo razlagati tudi zadružništvo, ki ga vedno izzovejo neki splošni pritiski, in zaradi tega je zadružništvo socialen pojav. Zato je treba zavreči vsa tolmačenja, ki bi vezala zadružništvo s poedinimi osebnostmi. Na ta način je tudi umljivo dejstvo, da ima vsaka socialna skupina svojo obliko zadružništva in da je ono v tesni zvezi z ostalimi tvorbami družbe.

Zadružništvo je torej treba proučevati kot socialni proces, ne pa ga smatrati odvisnega od volje, želje in pogledov posameznih ljudi.

To je gotovo prava revolucija v dosedanjem pojmovanju zadružništva, toda vsako drugo tolmačenje je napačno. V koliko se pri zadružništvu uveljavljajo tudi poedinci, naj osvetlji naslednji preudarek: Kadar se pojavi pritisk na posamezno socialno skupino, tedaj se posamezniki te skupine — vsi ali večina njih — čutijo ogrožene v svojem življenju, delu ali interesu, začnejo razmišljevati, se medsebojno o tem pojavu pogovarjajo, izmenjavajo svoje misli. Skupina postane nezadovoljna, javljajo se izvestne želje, skupina teži k akciji.

Toda nima še določenega in praktičnega načrta, kako bi zadovoljila svojim težnjam. Tedaj se pojavi vloga kakega posameznika. Poedinec, ki gleda na stvar s širšim pogledom, ali ki pozna tuje primere in vé, kako je treba v takih primerih postopati, predlaga, svetuje, skratka, prevzame vlogo voditelja. Ako so njegovi predlogi in nasveti taki, da zadovoljujejo pričakovanje drugih, ali da vsaj najbolj ustrezajo upanju, da se bodo na predlagani način obvladale težkoče in da se bo vsa akcija mogla izvesti, tedaj postane tak poedinec leader. On vodi nezadovoljneže, kaže jim pota in sredstva, z eno besedo: on organizira akcijo. Prvi zadruharji devetnajstega stoletja so videli, so občutili impresijo tega poslednjega pojava in ta impresija jih je vodila k mišljenju, da je tudi združništvo samo vodja ustvaril.

Vendar danes ni težko ovreči tako naziranje. Vsak lahko uvidi, da se prvi motivi in vsi prvi procesi, ki vodijo k združništvu, javljajo mnogo prej, nego se je pojavil vodja. To so socialni procesi in se uveljavljajo nezavisno od poedinih osebnosti. Ta se pojavi šele na kraju teh procesov in njegova vloga je omejena samo na praktično stran. Radi tega je jasno, da more le nepoznavanje ali neuvaževanje funkcije družbe prenesti na vodjo tudi to, kar je dejansko v sami družbi že pred vodjo obstojalo.

Ker govorimo tu o pojavu združništva in ne o njegovi poznejši reprodukciji, je potrebno, da obrnemo pažnjo na to ugotovljeno razliko in ne mešamo dveh raznih procesov. Poedinec občuti tudi sam pritisk in tudi sam izraža nezadovoljstvo, toda to nikakor še ne zadostuje, da se ustvarijo veliki pokreti. Samo široko moralno občutje mnogih je sposobno, da take pokrete sproži. Ali to je akcija družbe ali njenega večjega dela in ne akcija poedinega človeka.

Naj spregovorimo sedaj še o nekaterih pojavih, ki jih združništvo v svojem nadaljnjem razvoju očituje. Beseda bodi o mejah, ki se v združništvu pojavljajo. Taki meji sta dve: prva na ekonomski nižini, druga na ekonomski višini.

Vemo, da se združništvo pojavlja spričo izvestnih socialnih pritiskov in da šele ti pritiski dovedejo do reakcije in akcije. Toda redko kdaj se dogaja, da tak pritisk zadene vse člane socialne grupe, temveč samo večji ali manjši njen del, in tedaj samo ta del reagira. Nadalje lahko ugotovimo, da izvestni pritisk nekatere bolj in druge manj prizadene. Celo taki so, ki vobče ne reagirajo. To so najbednejši, ki ne občutijo ničesar ali ki stojijo na tako nizkem nivoju, da niti ne mislijo na to, kako bi si svoje življenje izboljšali. Taki ljudje izbegavajo združno akcijo, ona jih ne privlačuje, njihovi pogledi so obrnjeni v drugo smer. Odtod vidimo, da najbolj nemočni pri združništvu ne sodelujejo. To je zanimiv in važen pojav. Angleške zadruge so se mnogo z njim bavile in poskušale na razne načine, kako bi ga

omejile, toda rezultati so bili jako majhni. Najrevnejši ljudje so še dandanes večinoma izven zadružništva.

Prav tako vidimo v tem pogledu tudi neke meje pri ekonomsko močnih. Tudi med njimi jih je mnogo, ki jih splošni pritisk (visoke cene itd.) ne zadene, toda njihovo gospodarsko stanje je tako, da tega pritiska ne občutijo. To opazujemo celo pri delavcih, ki imajo večji zaslužek. Tudi ti se drugače ponašajo kakor delavci z majhnimi prejemki in ne sodelujejo mnogo v zadružništvu; in če so bili pristopili k zadrugam, ko so imeli še manjše mezde, le redkokdaj nabavljajo svoje potrebščine v zadrugi. Ne navajajo drugih, ekonomsko močnih, ki imajo gospodarski ali profesionalni interes, da izbegavajo zadružništvo kot sistem, ostajamo samo pri tistih, ki imajo razen ekonomske vse druge socialne pobude, da sodelujejo v zadružništvu.

Zadružništvo pokazuje še neko posebnost, ki ga zlasti karakterizira. Ono ne gre vzporedno s stvarjanjem sociološke zajednice v zadružništvu. Dočim zadružna skupina mnogokrat hitro koraka in raste (n. pr. zaradi povoljnih cen in drugih ugodnosti), večkrat sociološka grupa, to je tisto, kar je bistveno v zadružništvu, daleko zaostaja. Ljudi privlačujejo ugodnosti, ali oni zadruge prav tako lahko zapuščajo, čim te ugodnosti prenehajo, ali se tudi samo začasno menjajo. To je dokaz, da ti dve vrsti zajednic ne korakata vzporedno. Sociološka zajednica se ravna po drugih ozirih, ona se razvija, povezujoč tesno in čvrsto svoje dele, ona ne utрпи škode že pri prvih težkočah, in ta ter tak razvoj zahteva poznavanja ne samo celote, temveč tudi vsakega njenega najmanjšega dela. Ker tega poznavanja nimajo niti oni, ki vodijo pokret, je le-ta često izpostavljen motnjam in pogostim spremembam.

Ta intelektualni nedostatek močno ovira zadružništvo in je često vzrok, da zadruge propadajo, da se morajo „sanirati“, kar gre navadno na račun kake javne blagajne. Zadružništvo ima sploh velike sovražnike že v samem sebi, v svojih lastnih vrstah, ki ga direktno kompromitirajo, ki s svojim sebičnim delom delajo proti njemu in mu z nepravilnim postopanjem bolj škodujejo kot vsi njegovi ekonomski protivniki.

Krepitev, negovanje in kultiviranje sociološke grupe ali zajednice v zadružništvu lahko odstrani te nedostatke. Če naj bo zadružništvo boljši socialni sistem, kar v svojem prirodnem bistvu tudi je, tedaj se ne sme ovirati z nedostatkami, ki jih imajo drugi, antisocialni sistemi. Zlasti pa ga je treba obvarovati od lažnih prijateljev. Kdo so to, navadno ni težko ugotoviti, ker se sami izdajajo s svojim protizadružnim nastopanjem in delom.

(Konec prih.)

Svoj dom, svoj mir

Pokojni prometni minister dr. Mehmed Spaho, ki je do železniškega osebja ob vsaki priliki pokazal izredno mnogo naklonjenosti, človekoljubja in socialnega čuta, je izdal septembra lanskega leta na osnovi pooblastila § 62 točke 21 finančnega zakona za leto 1937/38 Pravilnik o davanju posojil iz Stavbenega fonda. Mnenja sem, da ne bo odveč, če članstvu na kratko opišem pomen in namen tega pravilnika, ki spada med najsocialnejše, kar je bilo izdanih v minulem letu. To je tem bolj potrebno, ker mnogo naših članov, aktivnih železničarjev, še več pa upokojenцев ne pride do tega pravilnika, a je vendar dobro in koristno, če vedo, kje in kako se dobita cenena gotovina in kredit za nakup zemljišča in gradbo stanovanjskih hiš.

Železničarji, stanujoči v upravnih hišah, plačujejo prometni ustanovi najemnino, ki so danes sorazmerno njihovim dohodkom precej visoke, čeprav so povprečno še vedno za 30 do 50% nižje od onih, ki se plačujejo za privatna stanovanja. Dohodki od najemnin dosežejo letno lepe vsote in se stekajo v Stavbenem fondu, ki ga upravlja Generalna direkcija. Večji del teh dohodkov se porabi za nakup, zidanje in vzdrževanje stanovanjskih hiš kakor tudi stanovanj v službenih poslopih. Manjši, to je 25% del, se pa oddvoji in prenese na poseben račun, ki se potem iz njega dajejo posojila osebju državnih železnic in zadrugam uslužbencev državnih prometnih ustanov.

Stanovati v privatni hiši ni prijetno, uživati dobrote upravnega stanovanja ne škoduje, toda najprijetneje se vsakdo počuti v svojem domu, ob svojem ognjišču, pri domači pečki in pod svojo lastno streho. Tega se je zavedal v polni meri pokojni, najsocialnejši prometni minister dr. Mehmed Spaho, ki je z omenjenim pravilnikom imel namen, dvigniti med železničarji zavest in smisel za nakup zemljišča in omogočiti osebju svojega resora, neglede na položaj in čin, gradbo lastnih, udobnih stanovanjskih hiš.

Omenil sem, da se delijo posojila iz Stavbenega fonda med železniško osebje in zadruge uslužbencev državnih prometnih ustanov. V prvi vrsti črpa iz sredstev fonda potrebno vsoto, katere višina pa ni določena, železničarska stavbena zadruga v Kraljevu. Od zneska, ki ostane po odbitku za to zadrugo določene kvote, je ena šestina namenjena za osebje Generalne direkcije, končni ostanek se pa razdeli sorazmerno številu osebja vsake Oblastne direkcije, upoštevajoč pri tem tudi osebje delavnice, v upravljanjem posebnim Odborom pri Oblastnih direkcijah. Po tem ključu bi dobila, ako bi bilo treba med vse upravičence razdeliti 15 milijonov dinarjev in če priznamo železničarski stavbeni zadrugi v Kraljevu 3 milijone dinarjev, Generalna

direkcija eno šestino, to sta dva milijona din, vse ostale Oblastne direkcije 10 milijonov dinarjev, pri čemer bi prišlo na ljubljansko direkcijo okoli milijon sedemsto tisoč, zagrebško dva milijona tristo tisoč, beograjsko dva milijona osemsto tisoč, subotiško (Beograd sever) milijon štiristo tisoč, sarajevsko milijon osemsto tisoč dinarjev.

S kreditom razpolaga v Generalni direkciji poseben petčlanski odbor, ki so v njem administrativni pomočnik generalnega direktorja, načelnik občega, gradbenega in finančnega oddelka in en zastopnik uprave Zveze nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev, ki mora biti železničar. Šef glavnega knjigovodstva prisostvuje sejam kot zapisnikar. S krediti v Oblastnih direkcijah razpolaga štiričlanski odbor, ki ga sestavljajo pomočnik direktorja, načelnika občega in gradbenega oddelka in šef računovodstva; referent za knjigovodstvo prisostvuje sejam kot zapisnikar. Oblastne direkcije morajo dodeljena sredstva razdeliti na tri enake dele, ločeno za uradnike, posebej za zvaničnike, služitelje in dnevničarje ter končno delavce. Ako se tekom proračunskega leta pokaže, da ena imenovanih kategorij ne bo izčrpala odobrenih ji sredstev, se more morebitni ostanek kredita razdeliti med druge kategorije, ako jim je ta potreben. Kredit, ki ostane neangajiran do 31. marca vsakega proračunskega leta, se stavi na razpolago odboru Generalne direkcije, ki ga v novem proračunskem letu zopet razdeli odborom Oblastnih direkcij po že omenjenem ključu.

Odbori upoštevajo pri razdeljevanju kredita prvenstveno prošnje onih prosilcev, ki imajo že lastna zemljišča, ali ki dokažejo, da imajo na razpolago vsaj eno četrtno denarnih sredstev za zidanje doma. Obrestna mera znaša za posojila, dana uradnikom, 3%, zvaničnikom, služiteljem in dnevničarjem 25%, delavcem 2%. Obresti se računajo od dneva izplačanega dela posojila. Ako dajejo posojila zadruge, smejo za svoje režijske stroške računati največ 0,5% večjo obrestno mero. Rok za odplačilo dolga more znašati največ 20 let.

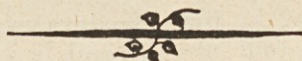
Posameznim dolžnikom se odobravajo posojila le pod pogojem zadostnega jamstva, ki obstoja v intabulaciji na prvem mestu, odplačevanju dolga v mesečnih obrokih od aktivnih ali penzijskih dohodkov in zavarovanju hiše proti požaru pri katerem koli domačem zavarovalnem zavodu. Dolžnik mora plačevati redno zavarovalnino, kar mora polletno dokazati odboru s posebnim potrdilom. Posojila se izplačajo šele po izvršeni vknjižbi. Onim, ki grade hiše, se izplača takoj 25% odobrenega posojila, toda največ $\frac{2}{3}$ vrednosti zemljišča, drugih 25% se izplača, ko je hiša pod streho, nadaljnjih 50% pa v dveh obrokih tako, da se zadnjih 20% izplača, ko je stavba dograjena. Uslužbencu, ki kupuje zemljišče ali hišo, se more izplačati posojilo, kakor hitro izpolni vse pogoje, to je, ko da potrebno jamstvo.

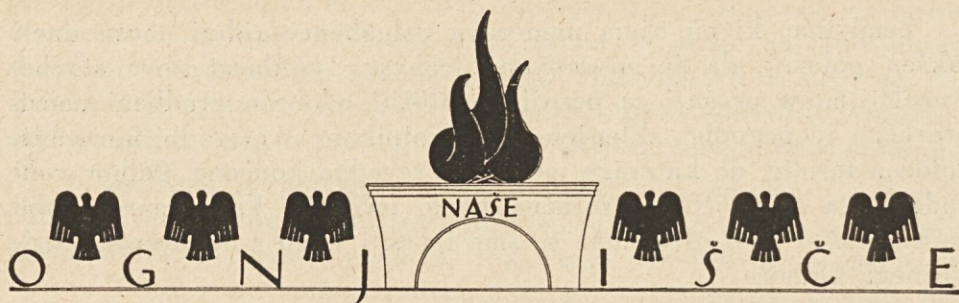
Zemljišče, ki na njem namerava uslužbenec zidati, mora imeti takšen položaj, da je zavarovana trgovska vrednost nove stavbe. Prosilec mora prošnji za posojilo priložiti odobren gradbeni načrt, proračun in pogodbo, sklenjeno s podjetnikom. V pogodbi mora biti določen termin, do katerega mora biti zgradba končana. Odbor vodi nadzor, da se načrt in proračun točno izvajata. Vsaka sprememba načrta kakor tudi proračuna se sme izvršiti samo z odobrenjem pristojnega Odbora.

Ako ima uslužbenec ali njegova žena že lastno hišo v kraju, kjer služi, ne more dobiti posojila za zgradbo še ene hiše. Odplačevanje posojila se vrši v enakih mesečnih obrokih, ki se odtegujejo od službenih dohodkov uslužbenca na osnovi danega soglašanja. Odplačevanje dolga začne po dveh mesecih od dneva, ko uslužbenec prejme zadnji obrok posojila. Za posojilo se izda dokaz o zadolženju, to je zadolžnica.

Odbori dajejo posojilo proti vknjižbi na prvem mestu tudi zadrugam uslužbencev državnih prometnih ustanov, ki se hočejo baviti z oddajo zemljišča. Take zadruge morajo biti članice Zveze nabavljalnih zadrug državnih uslužbencev. Nadzor nad pravilno porabo posojil, ki jih dobijo zadruge, vrši odbor. Zadruga je zaradi tega dolžna dati za to določenim organom državnih železnic na vpogled vse knjige in ves material, ki se nanaša na izdana posojila. Zadruge morajo polletno obveščati odbor o izrabi kredita.

Pravilnik, čigar pomen in namen sem v kratkem opisal, je stopil v veljavo dne 20. septembra lanskega leta. Iz neznanega vzroka pa odbor pri Oblastni direkciji v Ljubljani do danes še ni dobil od odbora Generalne direkcije na razpolago nobenega kredita, medtem ko so se drugim Oblastnim direkcijam krediti že odobrili. Vsekakor bodo morali odločujoči čintelji poskrbeti za pravično razdelitev odobrenih kreditov.

PETOŠOLSKA LJUBEZEN.

Lepše ni na svet' ljubezni
kakor je študentovska...

poje pesem. Spomin na ljubezen, ki je prvič vzknila iz dveh mladih, od zla in grenkobe življenja še nepokvarjenih duš, spremlja človeka vse življenje. Napoleon se je še kot cesar rad spominjal svoje prve ljubezni. Veliki misleci, pisatelji in pesniki so tudi priznali, da jim je bil spomin na prvo ljubezen vse življenje lep in drag.

Ko se v mladi, komaj prebujeni, življenja žejni duši pojavi prvo hrepenenje ljubezni, se doraščajočemu človeku odpre povsem nov svet. Iz otroka je postal fant, dekle. Prvič vznemirijo mlado dušo up, hrepenenje, bojazen. Življenje se odpre v povsem novi luči, novo doživetje stopi vanj, nov problem, ljubezen. Mlada duša vsa zbegana išče pota, pa ne ve ne kod ne kam.

Čim finejša je duša, tem globlje jo zajame čustvo ljubezni. Preprostu človeku je ljubezen več ali manj čutna nujnost, prav kakor vsakdanja hrana. Globokočuteči ljudje pa jo občutijo kot močno doživetje, ki jim pretrese dušo do dna. Zato tudi nesrečno ljubezen nekateri laže prebole, druge pa vrže popolnoma iz ravnovesja.

Marsikatera skrbna mamica je bila ogorčena, ko je pri sinu gimnazijcu ali mladoletni hčerki, o kateri je mislila, da je še otrok, našla prvo ljubavno pismo. To je torej vzrok, da

njen otrok v šoli nazaduje! Besna je raztrgala pismo in otroka pokarala ter osmešila, da je „tak zelenec“ že zaljubljen. Morda se je celo izpozabila in v prvem navalu jeze prisolila gorko zaušnico. Kratko pa energično, da si otrok enkrat za vselej zapomni, da je za te „neumnosti“ odločno premlad!

Gorje materi, ki je nasilno posegla v svet idealov komaj prebujene otroške duše, da zatre ono čustvo, ki je vsebina in vodilna sila vsega življenja v stvarstvu! Kajti otrok, ki mu je mati grobo osmešila prvo ljubezen, se bo užaljen in ranjen v svojem ponosu zaprl vase in se ji odtujil. Nikoli več ji ne bo zaupal — med njima je nastala meja, ki je nobeno prepozno kesanje več ne premosti. Otrok je osmešen, užaljen skril svoja čustva pred njo in poveril svoje zaupanje tovarišu sošolcu. Morda tudi tam ni našel razumevanja; tovariš se mu je prav tako smejal. Prepričan, da je ljubezen smešno, manjvredno in poniževalno čustvo za pametnega človeka, jo bo za vedno zatrl v sebi. Ko bo pozneje spoznal življenje in ljubezen kot moški, kot ženska, jo bo omalovaževal in zaničeval, ker jo bo pojmlil le kot čutnost nižje vrste, čustvo, zaradi katerega so ga smešili. Tudi pojem materinstva mu ne bo pomenil ničesar vzvišenega; tudi svoje matere ne bo nikoli spoštoval. Kako bo tedaj mati nesrečna! Najnesrečnejši pa bo on sam, ker bo v letih, ko se bodo njegovi tovariši še v rožnati zarji mladosti opajali z ljubez-

nijo, on že kot hladen starec z omalovaževanjem zrl na vse to. Nikoli ne bo poznal sanjarij, upov, bojazni in trepeta ljubosumnosti in nešteto vseh tistih sladkih boli, ki spremljajo mlado ljubezen. Tuje mu bo vse to in smešno.

Ali te ne bo bolelo srce takrat, mati?

Ne s trdo besedo, ne z grobim opominom, z dobrim nasvetom stoj mati ob strani svojemu otroku v dnevih, ko mlada duša prvikrat zaznava življenje in morda doživlja prve tragedije. Spomni se sebe v onih letih in ne ravnaj tako, kot ona mati, ki je rekla: „Nočem, da bi bil moj otrok tako neumen, kot sem bila jaz!“ Ne posmehuj se nesrečni ljubezni svojega otroka! Tudi petošolska ljubezen je problem, ki ga mora vsakdo preživeti in ki mlado dušo čestokrat pretrese do dna. Zlata je vreden pameten nasvet, ljubeča materinska roka, ki mehko božaje razprši vse grenke misli v vroči mladi glavici. Pokaži, da imaš razumevanje za otrokove težave tedaj, ko tava v negotovosti in dvomih; ko je še ves neizkušen in ne bogljen, pa že zaznava prve bridkosti življenja. Ni dovolj, da si mu dala življenje, ga vzgojila, bodi mu svetovalka, tolažnica in vodnica na poti življenja. — Inka. —

Megličeva:

TUDI ŽIVALI IMAJO SVOJEGA PATRONA.

Četrtega oktobra praznujemo god sv. Frančiška Assiskega, ki ga je mednarodno društvo za zaščito živali izbralo za varuha vsem živalim. Znano je, kako velik ljubitelj živali je bil sv. Frančišek. Ker je bil v svojem srcu resnično dober, se ni bal niti najbolj divjih zveri. Živali so čutile njegovo veliko ljubezen in prihajale so k njemu krotke in ponižne. Prihajale so k njemu, ker so bile žejne človeške ljubezni in nežnosti, ki jo more deliti

živalim le plemenita človeška roka, ki jo vodi srce in pravičnost.

Veliki ljubitelji živali so bili tudi vsi veliki možje. Vsi so zahtevali tudi za živali najprvo pravičnost, potem šele dobroto in sočutje. Kdor ni v svojem pravičen, ta tudi ni zmožen ljubezni in usmiljenja. Pravično srce je podlaga vsemu dobremu na svetu, nepravično podlaga vsemu gorju! Če se morajo narodi boriti stoletja in stoletja za svoje najosnovnejše pravice proti krivičnim oblastnikom, kdaj bodo dobile svoje pravice živali, ki se zanje ne morejo boriti! Človek pa, to božansko bitje in krona stvarstva, je največkrat lahko pravičen in dober samo do tistih, ki se jih boji!

Pravičnost in ljubezen do živali se zrcali v kulturi vsakega naroda. Čim kulturnejši je narod, tem višja je njegova srčna omika. Humboldt pravi: „Krutost do živali je ena najbolj značilnih pregreh nizkotnega in neplemenitega naroda. V Evropi se živalim najbolj godi na Angleškem, a najhuje v Španiji in Italiji. Kruto postopanje z živalmi opravičujejo z izgovorom, da žival nima duše! Krutost španskega naroda, ki se izraža glede ravnanja z živalmi, se je izražala tudi pri sočloveku v državljanski vojni.

V kulturnih državah postavljajo živalim spomenike in po nekulturnih državah se zgražajo nad tem. Nekulturni narodi ne priznavajo živalim nikakih duhovnih vrednosti in nikakih pravic. Od živali zahtevajo samo delo, a čut hvaležnosti in pravičnosti se v njih le redkokdaj zgane. Spomeniki so priče velike ljubezni in plemenitih dejanj živali do človeka. Spomeniki nas opozarjajo, da priznajmo živalim njihovo vrednost, da smo jim dobri in pravični. Uboge živali, ki so vse življenje v službi človeka, nimajo od lastnega življenja drugega kakor malo hrane in streho. Okrutni ljudje se izgovarjajo, da žival nima duše. Takšne duše kakor jo ima človek, žival gotovo nima, ker ni človek, ima

pa žival nekaj drugega, kar jo dviguje nad človeka, ki pravimo, da nima duše. Kaj požene psa v deroče valove, da reši človeka? Kakšna notranja nujnost mu ukazuje, da mora ščititi imovino svojega gospodarja, da mora ljubiti njegove otroke in da se mora dobro razumeti z drugimi živalmi, ki so pri hiši? Kaj vodi konja, da pripelje v črni noči varno domov svojega pijanega in spečega gospodarja? Kaj je tisto, kar vzbuja v živali potrebo po človekovi ljubezni, po topli besedi in mehki kretinji?

Pred dobrim mesecem sem imela priliko opazovati — oprostite — nekega osla. Bil je težko natovorjen in mladi, simpatični gospodar se je začel grdo dreti na žival, ko je opazil, da se mu bližam. Nekaj dni preje sva se bila namreč sporazumela, da žival potrebuje prav tako lepega ravnanja kakor človek, če hočemo da nam dela. Žival je stala trmasto in se ni premaknila. Nagloma pa se skloni k njej, ji nekaj mehko reče, jo pogladi, pa je žival skočila vesela naprej. Ta človek mi je rekel, da ni še nikoli rabil palice in se tudi ni nikoli zadiral nad živalijo, vse je opravil pri njej samo zlepa.

Mnogo je ljudi, ki resnično ljubijo živali, dosti pa jih je tudi, ki imajo to ljubezen samo na jeziku. Posebne vrste ljubitelji živali so tudi tisti, ki strastno ljubijo svoje živali, jim dajo mesto na lastni postelji in hrano iz svojega krožnika, popolnoma neobčutljivi pa so za usodo drugih živali!

Koliko nas je, ki se nam stiska srce, ko gremo mimo starega, utrujenega in izčrpanega konja, ki ga gospodar priganja, naj hitro vleče težki voz? Star, utrujen konj je kakor star, onemogel človek, ki ne more več delati. Konj pa mora delati do zadnjega, dokler se ne zgrudi mrtev na zemljo. Še mrtvega suva gospodar, da bi ga spravil na noge in da bi mu še služil. Vse svoje življenje je uboga žival preživela v delu in trpljenju pri človeku.

In kaj je dobila zato? Malo krme in streho, pa udarce in kletve! Ko jo je človek popolnoma izmozgal in se je v njegovi službi postarala, ji pravi človek „kljuse staro“ ali pa „mrha grda“!

Pa nič bolje se ne godi drugim domačim živalim. Koliko udarcev, sunkov in kletev dobijo in preslišijo! Koliko gladu, žeje in bolečin prestanejo, ne da bi se jih kdo usmilil. In če bi se uprle, gorje jim! Človek bi jih neusmiljeno pobil. Koliko skritih zločinov in sadističnih dejanj se izvrši po zaprtih hlevih na privezani in priklenjeni živini! Kaj bi povedale živali, če bi mogle govoriti!

Protiv mučenju živali se pri nas tudi oblasti premalo zavzemajo. Lansko zimo sta se v Zvezdi na ledeni cesti strahotno mučila dva konja, da bi izpeljala težko naloženi voz s premogom. Voznik ju je nekaj časa tepel, nekaj časa jima je prigovarjal, toda konja nista mogla speljati. Ljudje, ki so se radovedni nabrali okrog voza, niso hoteli upreti svojih pleč, da bi pomagali konjema iz mesta. Pohitela sem k bližnjemu stražniku in ga prosila, naj se zavzame za ubogi živali in naj zahteva od voznika, da preskrbi pripravo. Stražnik me je poslušal pozorno. Vzel je v roke beležko in me začel popraševati najprvo po mojem imenu, poklicu in stanovanju, če sem poročena in kaj je moj mož in če še živijo moji starši in kaj so po poklicu! Ko sem prišla nazaj, so bili konji že nekako izvlekli voz... Neka skoro 70 let stara ženica pa je pravila, da je v bolnici skoro izkravela, ker so jo toliko popraševali po starših in prastarših... Imamo pač enako metodo za vse: za ljudi in živali! Tudi znak visoke srčne kulture!

God sv. Frančiškega assiskega naj bi bil resnično dan vseh živali. Kakor posvečamo dneve v letu tej ali oni stvari, tako bi morali posvetiti vsaj en dan v letu tudi našim domačim živalim. Tisti dan naj bi se povsod,

posebno pa po šolah, vršila predavanja o živalih, kaj pomenijo za nas in kaj smo jim dolžni. Časopisi in revije naj bi ponesli ta nauk o ljubezni do živali v vse koče naše domovine. Oblasti naj bi razpisale nagrade za najlepše spise o živalih! Izdala naj bi se brošurica, ki bi vsebovala kratka

navodila, za nego živali. Beseda iz prižnice na odrasle ljudi bi bila še posebno učinkovita.

Pravijo, da bo Bog na sodni dan najprvo poklical k sebi žival in jo bo vprašal, kako je človek postopal z njo. Od te izjave bo odvisna sodba, ki jo bo izrekel nad človekom!

Josip Štrekelj:

CVETLICE ČEBULNICE.

Ko se po prvih sončnih dnevih spomladi poraja novo življenje v naravi, prerijejo iz zemlje s svojimi glavicami tudi doslej spavajoče cvetlice čebulnice, ki so kraljice pomladanskega cvetja. Izmed številnih iz te skupine so nam najljubši hijacinti, tulipani, narcize, žafran in zvončki zaradi svoje lepote, različnih pestrih barv, zlasti pa zaradi skromnosti, saj uspevajo na prostem brez posebnega negovanja. Najučinkovitejše so v skupinah na vrtu, za okras oken jih pa posadimo v lončke ali v zabojčke.

Čebulice teh cvetlic sadimo že v oktobru, izjemoma še v novembru, vendar, ako do tega časa narede koreninice že v shrambi, oslabe, zaradi česar odženejo spomladi slabotnejši cvet.

Najbolje uspevajo čebulnice v nepretežki ognjeni zemlji, ne pa v ravnokar pognojeni s hlevskim gnojem. Z ozirom na debelost čebulic sadimo hijacinte po 12 do 18 cm globoko v razdalji 15 cm. Na prekopani in poravnani gredi naredimo z debelim, topopšpičenim klinom jamice, v ka-

tere nasujemo nekoliko rečnega peska. Na to položimo noter čebulice v določeno globino. Pesek obvaruje namreč čebulice pred gnilobo. Ko so čebulice položene, jih zasujemo z zemljo. — Tulipane sadimo tudi v razdalji 15 cm, te pa samo 10 do 15 cm globoko. Ker so pa te, kakor vse druge čebulnice odpornejše proti gnilobi, ni potrebno, da bi jim podkladali pesek. — Narcise sadimo 15 do 18 cm globoko, zvončke in žafran pa samo 5 do 7 cm. Te lahko poljubno gostejše.

Zlasti skupine raznobarnih hijacintov in tulipanov so spomladi najučinkovitejše rastline. Ko pa čebulnice odcveto, jih pustimo nemotene v zemlji, dokler listje ne orumeni in se posuši, kar se zgodi v juliju. Do tega časa čebulice popolnoma dozore in se okrepe za cvetenje v naslednjem letu. Takrat jih izkopljemo in sušimo na soncu en dan. Potem jih pa spravimo v suho shrambo, kjer čakajo do ponovnega nasada v oktobru.

Čebulnice se razmnožujejo z zarodkom novih čebulic ob materni čebuli, pa tudi s semenom. Ker pa traja vzgoja s semenom več let, predno do-

rastejo čebulice za cvetenje, se poslužujemo razmnoževanja najraje z zarodkom. Pri hijacintih pustimo zarodek neločen do ponovnega nasada. Takrat še-le razdelimo in čebulice posamezno posadimo v ogib gnilobe. Jako pospešimo številnejši zarodek hijacintov, ako čebulice ob sajenju zarezemo na spodnjem delu na križ do blizu polovice.

Ker si pa marsikdo želi imeti že pozimi raznobarvno cvetje teh čebulnic v sobi, dosežemo to s tako zvanim siljenjem. S tem pa moramo začeti v septembru in oktobru. V ta namen si nabavimo najraje čebulice narcis in pa ranih sort tulipanov in hijacintov. Lončke, ki so zgoraj 10 cm v premeru, napolnimo z lahko zemljo. Vrh položimo po eno čebulico ter jo s prsti obeh rok trdo potisnemo v zemljo tako globoko, da gleda vrhnji del čebulice iz zemlje in da stoji v višini lončnega roba. Rahlo prisuta čebulica bi se namreč ob rasti korenin dvignila iz zemlje in ne bi cvetela. Ako je lonec večji, potisnemo vanj tudi tri ali štiri čebulice, vendar pa tako, da se med seboj ne dotikajo. Tako obsajene lončke s čebulicami vložimo na prostem v vrtu v jarek drugega ob drugem ter jih zasujemo toliko, da pokriva čebulice 15 cm debela plast zemlje. Tu ostanejo najmanj dva meseca. Po preteku tega časa jih odkopljemo in pregledamo nasad. Ako so čebulice odgnale kakih 8 cm dolge liste, tedaj prenesemo lončke v hladno sobo, sicer pa jih pustimo še nadalje prisute. Po osmih dneh pa jih postavimo na okno na sonce, kjer tekom enega dneva ozelene rumeni nežni listi. — Prav tako jih namesto na prostem silimo v kleti, prisute v pesek ali v zemljo. Če pa ni peska ali zemlje, pokrijemo čebulice s poveznjenimi lončki, da so v popolni temi, dokler ne odraste listje do okoli 6 do 8 cm. Vendar je treba tu paziti na stalno vlago in pa na odvrčanje mišje nadloge. Dokler pa ne zrastejo listi do

rečene višine in dokler po debelosti v sredini med listi ne zapazimo cvetnega popka, ne smemo prenesti lončkov na svetlo, ker bi se cvet ne razvil ali pa bi bil nepopolen.

Trgovci s semenom prodajajo posebne kozarce za siljenje hijacintov. Ti so zgoraj razširjeni v skledico. V kozarec se namreč nalije voda do blizu roba skledice. V skledico se oktobra položi hijacintova čebulica tako, da ima mirno stojo in da je med čebulico in vodo spodaj nekoliko praznega prostora. Spodnji del čebulice se namreč ne sme dotikati vode. Tako pripravljen kozarec s čebulico postavimo v klet ali kak drugi temen in hladen prostor, čebulico pa še pokrijemo s papirnato vrečico. Ker med tem časom voda hlapi, jo dolijemo v teku tega časa dvakrat do trikrat, vendar pa tako, da čebulice ne zmočimo. Ob dolivanju vode namreč čebulico nekoliko privzdignemo. Da se voda ne izpridi, dodamo na kozarec po eno nožno konico kuhinjske soli. V teku dveh mesecev odžene čebulica korenine do dna kozarca, zgoraj pa 8 do 10 cm dolge liste s popkom v sredini. Tedaj postavimo kozarec v sobo na okno, vendar pa pustimo čebulico še nekaj dni pokrito s papirnato vrečico. Potem jo odkrijemo in izpostavimo sončnim žarkom, ki ji dajo zelenilo in s tem pospešenje cveta v času, ko je narava zunaj pod snegom še mrtva.

ZALOŽIMO SE Z ZIMSKIMI PRIDELKI.

Pozimi in spomladi nimamo skrbi, kako se bomo preživljali poleti in jeseni, ker je zemlja polna sadežev, ki so na razpolago za mali trud in majhen denar. Misel na zimsko prehra-

no pa nam povzroča skrbi, saj smo v tem času odvisni samo od trgovin in svojih shramb in pa trga, ki pa je v zimskem času drag. Tudi se nam v zimskem času, če živimo v mestu, ne ljubi v mrazu letati na trg po peteršiljček in zeleno!

Zimska prehrana se razlikuje od letne, in tako je prav. Kdor uživa v zimskem času tako hrano kakor v letnem času, ima slabo gospodinjstvo in nekega dne se bo taka prehrana nad njegovim zdravjem zelo maščevala. Človeško telo potrebuje spremembe v hrani, zraku, soncu, celo v družbi in okolju sploh! Prav zato se tudi iz počitnic vračamo bolj zdravi in veseli, ker smo tam uživali vse drugačne stvari kakor pa na našem stalnem mestu. Zato moramo me gospodinje skrbeti, da ne zaide v našo zimsko prehrano „dolgočasje“, da nam ne bodo otroci in možje očitali: „Oh zmerom ta krompir in juha!“ Zimska prehrana nam nudi prav toliko spremembe kakor poletna ali jesenska, samo nekoliko več je treba pomisliti in poskrbeti. Kako dobre so različne minestre, ki jih pripravljamo iz ješprenja, fižola, kislega zelja in kisle repe, graha, krompirja in drugega sočivja. V zimskem času porabimo v kuhinji tudi več moke kakor v poletnem času, ker zahteva naše telo več močnatih jedi, ki nam dajejo več toplote kakor zelenjava.

Zimske pridelke, ki jih imamo namen shraniti za zimo, kupujemo samo najboljše vrste in v tistem času, ko jih je največ na trgu. Takrat je zelenjava dobra in poceni.

Še posebno skrb je treba zimski prehrani posvetiti v teh čudnih časih. Čeprav bo Jugoslavija v sedanji vojni ostala nevtralna, ne bo pri nas ostalo tako kakor je sedaj. Gotovo se bo mnogo spremenilo in teže bo dobiti kako stvar in dražja bo. Kako lepo je, če imamo v takih časih doma polne shrambe in se nam ni treba bati, da nas bo zalotilo pomanjkanje. Po

vrsti, kakor se nam nudijo poljski pridelki, si jih nabavimo in skrbno spravimo v shrambo ali klet.

Sveža zelenjava: krompir, rumena koleraba, rdeča pesa, korenje, sladka repa, zeljnate glave, redkvice, kite čebule, kito česna, pozneje posodo kislega zelja in kisle repe.

Suhi poljski pridelki: več vrst fižola, ješprenja, kaše, leče, ako jo imamo radi, graha in še kaj drugega, če se dobi pri nas.

Kmalu bo prišlo na vrsto tudi zimsko sadje. Tudi jabolka hranimo samo najboljša. V rodbini, kjer so otroci, je priporočljivo, hraniti bolj drobna jabolka, saj se dostikrat zgodi, da otrok ne pojè debelega jabolka, pa je „greh“ metati proč tako velike obgrizke. Letos je tudi veliko grozdja. Tudi tega si lahko nekaj shranimo za poznejše čase, če obesimo posamezne grozde na zračen in ne sončen prostor. Jabolka ohranimo dolgo časa, če jih namažemo z glicerinom. Glicerin zavaruje jabolko pred bakterijami, ki povzročajo gnitje. Isto velja za hruške, ki jih imamo tudi letos dosti na trgu.

Več skrbi bi morali letos posvetiti tudi suhemu sadju. Kako prav nam pride v zimskem času suho sadje, bodisi da ga otroci jedo surovega, ali da ga skuhamo za kompot. Tudi sadje, ki ga sušimo, mora biti samo prvovrstno, sicer tudi suho ni dobro. Žal, da imajo na kmetih navado, sušiti sadje, ki prvo odpade, pa je suho neužitno in brez hranilne vrednosti.

In hitro, dokler je čas, si preskrbimo paradižnike za zimo. Moderna kuhinja ne more pripraviti skoro nobene jedi brez tega sadeža. Paradižnike pripravimo za zimo na toliko različnih načinov in smo tudi že v „Zadrugarju“ priobčili več navodil. Kumaric za vlaganje zdaj že skoro ni več na trgu in lahko je žal vsaki gospodinji, ki si jih ni preskrbela. Kdor se pritožuje, da ima v želodcu malo kisline, temu je ku-

marica za želodec kakor zdravilo! Otrokom kislih kumaric ne dajemo, ali pa v prav mali količini, ker kumarice preveč dražijo žleze k izločanju kisline, kar pa za otroke ni dobro, ker njihove žleze že same dovolj izločajo.

Tudi čas v kuhanja sadja je tu. Mislimo na otroke, ki bodo toliko mesecev brez svežega sadja morali presedeti na šolskih klopeh. Suh kruh ni ne zdrav ne okusen. Kako se veseli otrok, če ve, da ga čaka v torbi sendvič, narejen iz dveh tankih koščkov kruha, namazanega z maslom in marmelado. Saj otroci niso izbirčni in jim je vseeno, iz kakšnega sadja je marmelada narejena, samo da je nekaj sladkega in svežega, kar mu pri njegovem šolskem delu daje telesne in duhovne energije. Poleg marmelade tudi nekaj kozarcev medu za spremembo pri otroških sendvičih!

Pozneje, na jesen, se nam bodo nudili tudi lešniki in orehi. Kakšna slaščica za šolskega otroka, če dobi sendvič s seboj, ki je nadevan z maslom, pomešan z zmletimi orehi ali lešniki! Tak sendvič je največja slaščica ameriškega otroka.

Tega, kar si v jeseni lahko preskrbimo z malim denarjem in trudom, je pozneje nemogoče, ali prav težko.

M.

PARADIŽNIKI ZA ZIMO NA AMERIŠKI NAČIN.

4 kg zdravih, debelih, rdečih, svežih in gladkih paradižnikov, ki nam že po svoji zunanosti obetajo dosti mesa, operemo, drugega za drugim poglobimo v vrelo vodo, jih olupimo, prerežemo počez, da dobimo dve skodelici in s prstom izločimo seme in vodo, tako, da nam ostane v roki samo meso. Paradižnike polagamo v sito, da se nam gredoč še kolikor mogoče odcede, potem pa jih stresemo v kozico in kuhamo na malem ognju pol ure. Na vsak kg paradižnikov dodamo zdaj po eno juhino žlico nastr-

gane čebule, pol žličke cimeta za vseh 4 kg in čisto malo zmletih klinčkov. Klinčki imajo močan duh, pa moramo zato paziti, da jih ne damo preveč. Pičel ščepec zadostuje. V Ameriki dodajo tudi še par žlic rjavega sladkorja in žlico soli. To kuhamo zdaj spet pol ure na zmernem ognju in mešamo, da se nam ne prižge. Zdaj dodamo mezgi še precejen sok dveh ali treh lepih limon in kuhamo, dokler mezga ne postane gostljata, a še tekoča. Glede sladkorja in soli naj vsaka postopa po svojem okusu. Po prvem polurnem kuhanju lahko mezgo tudi pretlačimo in vrnemo v kozico.

Ta način je v Ameriki najbolj priljubljen. Amerikanci uživajo to mezgo tudi kot prikuho k pečenki ali kuhanemu mesu. Uporabljamo pa jo lahko pri kuhi za vse jedi.

Navodilo za pripravo zimskih začimb.

Potrebujemo 5 kg zelenjave v skupni teži: rumeno korenje, peteršilj, zelena, dve glavici ohrovt, glavo zelja, zeleno kolerabo, rumeno kolerabo, česen in sol.

Zelenjavo očistimo, operemo in dobro posušimo in jo zmeljemo na strojčku za meso. Zelenjavi primešamo 1 kg soli za vseh 5 kg zelenjave, dobro premešamo in napolnimo kozarce.

Pri peteršilju in zeleni porabimo oboje, koreninice in zelenje. Pri korenjčku se po možnosti ognemo stržena, ker diši preveč po divjini. Zelenene dodamo prav malo, ker ima močan duh. Prav tako skoparimo z česnom. Druge zelenjave pa mešamo poljubno, tiste več, ki jo imamo najraje.

Ta mešanica zelenjav je v zimskem času v kuhinji kaj koristna. Uporabljamo jo kot začimbo juhi, omaki, minestram, pa tudi jajčka so izvrstna, če jih ocvremo na taki zelenjavi. To navodilo je poceni in zelenjavo pripravimo s prav malim trudom.

N. O.:

Dobra dela . . .

No, kaj ste pa danes dobrega storili,“ vprašajo oče svoje otroke, ko se je hladila večerja.

„Jaz sem dala svoj kos kruha ubogi deklici“ — saj vsi poznate to ganljivo povest iz naših starih, častitljivih čitank.

Tega „bisera“ mladinske literature so se spomnili onega večera „trije mušketirji“, ko so v prijazni krčmi pod Gradom praznili bokale. Zunaj je krog mračnih oglov žvižgala mrzla burja, v sobi je pa bilo toplo in svetlo.

„Je čedna tista istorija,“ se je razvnel širokopleči Tone. „Dober spomin imaš, prijatelj Lojze, zato sem prepričan, da ti je njeno zdravo jedro ostalo v srcu, in da pridno posnemaš vzornega očeta — seveda, če te tisto mučno povpraševanje preveč ne utruja.“

„Kaj me bo utrujalo,“ je zabrundal že malo okajeni tovariš. „Kadar gre za vzgojo otrok, moraš biti jeklen. Seveda nimaš pojma o vzgojni umetnosti. Sreča za človeštvo, da še plačuješ samski davek.“

„Kaj se bosta prepirala,“ je posegel v razgovor mali Jernejček, ki je doslej z neko tiho pobožnostjo obtesaval prekajeno prašičje rebre. „Bom pa jaz povedal, kako je s to umetnostjo: Lojze je preveč pameten, da bi hotel izpraševati. Fant dobro ve, da bi njegovi brihtni otroci takoj obrnili list in mu zabrusili v obraz: Pa nam najprej ti, stari, povej, kaj si storil dobrega! Ti, ki bi moral biti naš svetli stebervodnik in vzornik... O, Lojze je tič! Počemu bi se spravljal v nevarnost, da ga oblije rdečica zadrege in sramu? Kaj naj pove svojim prebrisanim mladičem? To, da je brezposelnemu siromaku podaril pravi, neprebiti kovanec pet in dvajsetih par? Da je berača poprej še pošteno oštel in mu očital, da je prehitro zapravil enako bogato vsoto, ki jo je bil pred tremi tedni prejel, to bi jim seveda zamolčal.“

„Ne samo Lojze,“ se je razvnel Tone, idealist, „še marsikateri družinski oče bi prišel v tako zadrego. Kdo se še kaj briga za dobra dela v naši pomehanizirani, brezsrčni dobi?“

„Sveta, a žalostna resnica!“ je pritrdil Jernejček.

„V strašnih časih živimo... Nobene srčne kulture!“

„Oh, zakaj nisem multimilijonar,“ je vzdihnil Lojze. „Jaz bi znal sirotam otirati solze.“

„Denar ni vse,“ je pribil Jernejček. „Topla, prijazna beseda, karitativno delo v podrobnih malenkostih večkrat odtehta suho zlato. Trpeči brat —“

„Čakaj!“ je vzkliknil Tone, idealist. Počasi, s ceremonialno dostojanstvenostjo je zravnal svojo ogromno postavbo v svečano pozo.

„Dovolj imam teh puhlih fraz! Če smo možje — in ne šalobarde, preidimo k dejanjem!“

„Živio! Tudi midva sva za dejanja, jeli Lojze?“

„Predlagam, da mi trije danes sklenemo... in se slovesno obvezemo, da bo slehernik čimpreje storil kako dobro delo. Milodari so izključeni. Mora biti že kaj boljšega, plemenitejšega, kar bo s ponosom navdalo naša srca in očistilo naše duše... Velja, prijatelj?“

Navdušeno so si segli v roke in se dogovorili, da se čez štiri tedne zopet snidejo. Prijazna Tončka bo potem razsodila, kateri izmed vrle trojice zasluži največjo pohvalo.

Minil je mesec. Kakor da so ga motorizirali, je napravil svojo predpisano turo.

Čemernegega obraza je stopil Jernejček v krčmo.

„Ali onih dveh še ni?“

„Še vedno ležita v bolnici,“ je pojasnila rdečelična natakariča. „Gospod Tone ima pljučnico, gospod Lojze pa zlomljeno nogo.“

„Dobrota je sirota,“ je vzdihnil Jernejček.

Popil je merico cvička, plačal in odšel s kislim obrazom....

Prišla je pomlad z zelenjem in cvetjem.

Na stezaj so se odprle duri ljubljanskega velesejma. Pri pečenicah na veseličnem prostoru so se sešli. Tone je bil bled in shujšan. Lojze se je pri hoji moral opirati na palico. Jernejček je pa bil zdrav in dobre volje.

„Tone naj začne. Slutim, da bo on prejel lavoriko.“ Komaj viden nasmešek je zadrhtel idealistu na posinelih ustnicah.

„Kar vama jo prepustim. Še rajši pa tisto živo pokoro, ki sem jo bil potegnil iz Gruberjevega prekopa.“

„Pokora — praviš? Časopisi so pa pisali, da je bila kandidatinja smrti izredno lepo dekle.“

„Saj tudi je. Lepotica — ampak mora in pokora, da si hujše ne moreta misliti! Ne morem se je iznebiti. Ko sem po tisti mrzli kopeli v kanalu dobil pljučnico, se ni ganila od moje postelje. Z grda so jo strežnice zvečer podile iz sobe. Nori — vama rečem. Poiskala je stanovanje v isti ulici, mojemu nasproti, in skozi okno s kraguljimi očmi zasleduje sleherni moj korak. Bosta videla, ne bo dolgo, ko me bo zavohal njen fini nos.“

„Boga zahvali!“ je vzkliknil Jernejček. „Kako srečen bi bil jaz, ako bi se hotela katera tako vame zatreskati!“

„Strašna ženska!“ so se „idealistu“ še nadalje utrinjale žolčne misli. „Uničila mi je živce. Strahove gledam. Kadar nenadoma — kakor boginja osvete plane v mojo sobo, mi skoči srce v hlače, da zadrtim kakor trepetlika. S široko razprtimi očmi strmim v njene nemirne roke in čakam — čakam, kdaj bo potegnila iz ročne torbice kak parabellum... in bo počilo... Imam slutnje... in fiksno idejo, da mi bo ta zagonetna, nenormalna devica prestrigla nit življenja. Prijatelja, pomagajta! Najboljše dobro delo napravita, ako mi dasta kak dober, pameten svet.“

„Že vem, že vem,“ je bušil v smeh norčavi Jernejček.

„Če to ne bo pomagalo, pojdem v Meko bos in z gnojnimi vilami za klobukom.“

„No, to bo pa velika senzacija za islamski živelj!“ se je pošalil Lojze.

„Torej dvomiš v moj uspeh? Kaj pa ti, Tonček?“

„Ne vem... Včasih si imel dobre, originalne ideje.“

„Še vedno jih imam: Veš, tisto tvojo Dulcinejo boš moral prežagati na dvoje... Ne glejta me tako neumno. Mislim popolnoma resno in pametno: Prežagati jo boš moral. Drugega izhoda ni. Če bo ženska res prišla za tabo, si jo bom malo ogledal potem pa pojdem takoj kupit primerno, močno žago; tako z lesenim, luknjičastim ročajem, s kakršno režejo mizarji deske.“

Kakor da ga je pičil modras, je planil nesrečni Tone kvišku. „Zdaj pa nehaj!“ je zavpil. „Nisem otrok, da bi poslušal tvoje neslane šale!“

Še preden je norčavi Jernejček utegnil pomiriti prijatelja, je ta že obupno zakrilil z rokami in naglo sedel. „Zdaj sem se ji pa pokazal. Me je že ugledala... Poglejta, kako jo ubira proti naši mizi!“

Elegantna, vitka se je kakor jegulja privila med številnimi stoli in mizami do tabornega „treh mušketirjev“. Neženirano je stopila k svojemu rešitelju in mu poljubila čelo.

„Kako lepo, dragec, da si se dal videti! Sicer bi te ne mogla najti v tem ogromnem zeljniku človeških glav.“

„Tu sta moja prijatelja,“ je suho predstavil, „gospodična Flavijana.“

„Kakšna kapitalna ženska!“ je šepnil Lojze sosedu na uho in ga rahlo dregnil v rebra. „Ne razumem Toneta!“

„Jaz bi moral biti na njegovem mestu!“ je iskrečih se oči zamrmral Jernejček. Glasno je pa dejal:

„O dobrih delih se pogovarjamo, gospodična. Ne zamerite, malo prismojeni smo vsi trije; zato se tako izvrstno razumemo.“

„O, da bi nebo dalo še več takih plemenitih mož!“ je s smešnim patosom zamemorirala gospodična Flavijana.

„Potem bi bilo res veselo na svetu,“ je dostavil Jernejček.

„Zakaj?“

„Naši neuspeli poizkusi, da bi pomagali ljudem, morajo vzbujati veselost, če se še tako tragično končajo. Vzemimo n. pr. primer prijatelja Lojzeta. V njegovi hiši stanuje zakonski par, ki si z večnimi prepiri in pretepi krajša in lepša življenje. Mož je atlet težke kategorije, ženica suhljata strgulica izredno ostrega in gibčnega jezika, pravi poosebljeni perpetuum mobile. Tukaj imam lepo priliko, da opravi svoje dobro delo — si je rekel Lojze onega večera, ko je bila domača zabava pri atletu še posebno živahna in glasna, in je pogumno potrkal na duri prijaznega doma.

Mir vama bodi! ... Toliko časa je pridigal in miril, da ga je pobesneli orjak zagrabil za vrat, nesel iz sobe in treščil po stopnicah ... Kdo pomiluje sedaj ubogega človekoljuba? Kdo ga tolaži radi zlomljene noge? Nihče! Kdor zve za njegovo nesrečno dogodivščino, se sladko zasmije in pravi: Dobrota je sirota.“

„No, zdaj pa še svojo zgodbo povej“ je zaprosil idealist Tone, „da se bomo še tebi smejali.“

Jernejček je v dušku izpraznil kozarec.

„Moja se pa odlikuje po tem, da nima tako tragičnega konca ... V naši ulici živi mati, ki ima strašno hudobnega in izprijenega sina. Gre glas o njem, da jo celo pretepa ... Pa sem jo lepega dne ubral v tisto uborno podstrešno stanovanje, da bi tam doprinesel svoj karitativni delež, kakor smo se bili dogovorili.

„Kaj bi pa vi radi“ — me je osorno nahtulila že precej osivela debeluška, podobna je bila čemerni branjevki. „Prišel sem radi vašega sina, pravim. Zvedel sem — da me pretepa, jelite, me je prekinila. Čudno, da druge ljudi boli, kadar me sin tepe! Mene ne boli. Izvirni greh je imeti izven zakona otroka. Jaz imam ta greh in zato tudi hudo pokoro. Ta moja živa pokora pa vas, žlahtni gospod, prav čisto nič ne briga. Mar se boste vi izveličali ž njo?“

„Pomirite se, dobra gospa“ — sem v zadregi zajeceljal.

„Nisem gospa, in tudi dobra nisem — mi je zabrusila — recite mi kar preprosto: gospodinja Mica ...“ „Dobro. Torej, gospodinja Mica, verujte mi, da sem prišel z najboljšimi nameni ... Vplivati sem hotel na vašega sina ... Posvaril bi ga rad ... Opozoril na četrto božjo zapoved ... Spravil na pot spoznanja ... Kako pa kaj njegova izobrazba? Ali študira?“

„Kaj bo študiral! Mar se izplača študirati dandanes? Če ste pa že tako radovedni, vprašajte ga sami.“ Odprla je duri v sobo. Pri oknu

je stal bledoličen fant s fračo v roki. Sodim, da mu je bilo šestnajst, mogoče že sedemnajst let.

„Tale gospod bi rad vedel, kako kaj študiraš?“

Ali je moj oče?“ se je zarežal in malomarno izstrelil kamenček skozi okno.

Ko sem razočaran in osramočen stopil na ulico, je nekaj treščilo v moj hrbet. Oster, zoprni duh — kakor po žveplenem vodiku — mi je udaril v nos.

Bilo je pokvarjeno jajce — zaprtek — kakor nalašč ustvarjeno za okrasek moje nove zimske suknje.

Še sedaj jo imam v kemični pralnici.“

„Ta slaba izkušnja pa naj vas nikar ne oplaši, gospod, še pred nadaljnjimi poizkusi!“ je rekla gospodična Flavijana. „Ne bilo bi junaško v koruzo vreči puško po prvem neuspehu.“

„O, saj je ne mislim vreči! Nasprotno: ta neuspeh je šele podžgal mojo energijo... in zanetil plamen svetega fanatizma v mojem poslanstvu. Da, gospodična, poslanstvo, to je pravi izraz, to je prava beseda za ta silni nagon, za to čudovito, plemenito strast v nesebični službi dobrodelnosti.“

Tesno se je s svojim stolom primaknil k njenemu. Srepro je uprl pogled v njene lepe temne oči.

„Zdaj boste najprej vi deležni blagoslova mojega delovanja,“ je zašepetal.

„Jaz?“ je vzkliknila, zardela kakor roža v cvetličnjaku. „Ne potrebujem ga!“

„Oprostite, to pa jaz že bolj presojam, kateri duši je potrebna nujna pomoč... Niti sanja se vam ne, na kakšnem nevarnem ognjeniku stojite!“

Ko so se v večernem hladu vračali v mesto, je za trenutek obstala in se zaupno obrnila k svojemu zagonetnemu spremljevalcu.

„Kaj mi prikrivate?“

„Na žalost ne morem povedati v kratkih besedah. Če vam je prav, se jutri dobiva na veseličnem prostoru, pri isti mizi in ob istem času kakor danes. V redu?“

„V redu,“ je globoko zasopla...

„Zajček teče v pravo smer,“ je pri slovesu namignil prijatelju. „Tone, dvigni glavo! Odrešenje se bliža... Ampak brez žage ne pojde.“

„Norec!“

Vsa hiša se je stresla, tako mu je „idealist“ pred nosom zaloputnil vežne duri...

Dobro uro pred napovedanim sestankom stoji vneti altruist Jernejček na veseličnem prostoru.

Nebo je praznično pometeno. Ni ga oblačka na ogromni sinje modri kupoli. Prebogato siplje sonce svoj topli blagoslov na razgibane množice.

Ogromen lepak na bližnjem šotoru privabi možička.

LOTTI FALOTTI RISOTTI.

Svetovna senzacija in čudo.

Najboljša vedežica vseh časov.

Frapantna napoved važnih dogodkov

Vašega življenja.

Stopil je v šotor in se globoko priklonil debeluški za črno pogrnjeno mizo.

„Gospa, prišel sem, da vam olajšam delo, ki bo v zlatih črkah zapisano v blagoslovljeni knjigi zaslug in uspehov vašega človekoljubnega delovanja. Še danes vas bo posetila visokorasla vitka, lepa, belo oblečena gospodična, da ji boste iz črt njene ročice razbrali srečo. Pred tremi meseci jo je potegnil iz reke moj prijatelj, ki se je bil v času njene prostovoljne mrzle kopeli izprehajal po nabrežju. To njegovo delo se je pa slabo izplačalo, ker od tistega nesrečnega dne nima siromaček več miru božjega.“

„Zakaj ne?“ je z vidnim zanimanjem vprašala gospa Lotti Falotti Risotti.

„Vsiljuje se mu... Hlini zaljubljenost in hvaležnost. Kakor brencelj ga preganja na vseh njegovih potih.“

„Pa zakaj je ne mara? Saj pravite, da je lepa.“

„Zato, ker jo smatra za prefrigano pustolovko in špekulantko... Odkrižati se je pa ne more. Boji se, da mu napravi kak škandal... Edino le vi, draga gospa Risotti, mu še lahko pomagate!“

„Rada, samo povejte mi, kako naj pomagam.“

„Recite ji: Tisti veliki Brdavs, ki je vas vlekel iz vode in za to neumnost zaslužil pljučnico, je patološki kriminalni tip. Danes si je kupil patentirano žago, da bo vas, gospodična Flavijana, kakor bukovno poleno prežagal. Samo to ji prerokujte, pa boste napravili izredno dobro delo, ki bo na tem in onem svetu bogato poplačamo.“ — —

Ko je živahni, skoraj razposajeno veseli možiček naročil že drugo steklenico ljutomerčana, mu je rekla gospodična Flavijana:

„Koliko časa me pa še mislite mučiti s tisto vašo skrivnostjo? Včerajšnja namigavanja, da stojim na nevarnem vulkanu, mi bodo uničila živce. Vso noč nisem zatisnila očesa.“

„Če bi vedeli, kakšni temni oblaki se zbirajo nad vašo glavo, potem bi šele debelo gledali!“ se je zresnil hudomušni Jernejček. „Si-

cer se pa čudim vaši nervoznosti. Saj ste dokazali, da ste pogumna ženska, ki se niti smrti ne boji.“

„Ste prepričani, da se ne bojim?“

„Kako bi ne bil! Vaš salto mortale v mrzlo reko, mi je zadostni dokaz.“

Živčno je pobobnala s prsti po belem namiznem prtju. Na bledem licu se je prikazala izdajalska rdečica zadrege.

„Take skoke lahko tvegam za zabavo,“ se je nasmehnila.

„Nisem se zamen s cirkusi potikala po svetu.“

„S cirkusi?“ se je začudil Jernejček. „Torej ste cirkuška jahalka?“

„Bila... Sedem polnih let so bili konji moji ljubčki. Zdaj nimam niti psa.“

„Kako lažete! Tone mi je pa dejal, da ste brezposelna natakariča.“

„Tone je bimbo.“

„Da!... Velik norec je. Zakaj ga ljubite?“

Iztegnila je svojo do ramen golo roko in je radodarnega gostitelja kakor mladega psička počohljala pod brado.

„O, ti nedolžni kljukec moj, kako bedasta vprašanja mi zadajaš! Tako ste posrečeni, da te bom kar tikala. Če ti je prav, pijva bratovščino!“

Nalil je kozarca do roba, pogledala sta si zaljubljeno v oči, trčila in izpila do dna.

„Poljubček pa dobiš v mraku pod prvim kostanjem,“ se je zasmejala.

Njeni dolgi, vroči pogledi so vznemirili in zbegali Jernejčka. S svojo široko šapo je nerodno božal njeno mehko ročico.

„To je ženska, da se reče!“ je ves blažen pomislil.

„Lepa je kot Smetanova Esmeralda v „Prodani nevesti“. Lepa in zapeljiva, da bi še iz mene naredila kakega bebca Vaška in me z lahkoto spravila v medvedovo kožo.“...

Preoblečen v rjavega medveda-kosmatinca pleše obnoreli Jernejček pod zakrpano, umazano streho šotora cirkusa „Fumagalijska“. Do smrti žejen, lačen in utrujen se umika žgočim udarcem Esmeraldinega biča. Kadar zažvižga dolga kača po zraku in se ovije našemljencu okrog života, se zakrohoče vesela publika, ki ljubi robate šale. Tudi lepa Esmeralda v širokem, pa prekratkem krilu, se zdaj pa zdaj graciozno zavrti in zapoje ko slavček:

„Ličnega medveda
smo naredili z vas,
okrog vrata dali
pozlačen vam pas“...

Ves prepoten se prebudi ubogi „medvedek“ iz strašnih sanj. Na jutranjem nebu gori mlada zarja. Bronasti klicarji vabijo vernike v v božji hram. Kakor da je vlita v bron in postavljena v park slovenskih glasbenikov, mu je težka glava. Neumna glava, ki ni včeraj rodila niti ene same pametne misli! Pomane si oči...

„Križana nebesa, kje sem?“

Ko je še vedno v mehkem in toplem gneznu ležeč z očmi „otipaval“ posamezne predmete tujega stanovanja, je na nočni omarici zagledal popisano listič. Vsebina tega pisemca je bila porazna.

„Dragec!

Oprosti, da odhajam brez slovesa!

Ker si tako sladko spal, Te nisem hotela buditi — in sem si sama izposodila Tvoj denar. Vrnem ga v najkrajšem času. Takoj, ko mi izplačajo glavni dobiček razredne loterije. Še danes kupim srečko. Prstan si vzamem za spomin. To bo moj amulet na vseh številnih potih, ki jih imam v načrtu. Ob pogledu nanj se bom vselej z veseljem spomnila svojega dobrega prijatelja.

Te iskreno pozdravlja in poljublja

Tvoja hvaležna Flavijana.“

S tresočimi se rokami je poiskal listnico.

Bila je prazna.

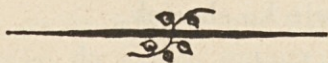
Kakor obrabljeno copato jo je treščil v kot.

„Ti si dragec, ti, prokleta...“ je zahropel.

„Do smrti ne pozabim tega dragca, ki me je stal toliko denarja!“

„Kar pozabi!“ se je režal „osvobojeni“ in odrešeni idealist Tone, ko mu je nesrečni Jernejček povedal, kakšne neprijetne posledice je rodilo njegovo zadnje „dobro delo“.

„Da bi to zgodbo pozabil?“ je zarohnel. „Nikdar! Neizbrisno si jo vtisnem v spomin, da jo povem sinovom v svarilo — če mi jih bo Bog dal — in če me bodo vprašali kedaj po mojih dobrih delih“...

Janko Furlan:

Pošast Naron

(Pripovedka o Vremskem jezeru.)

Onkraj Snežnika se v smeri od Sušaka proti severozapadu vleče Vremška dolina z reko ponikalnico Reko ali Velko, ki se blizu Divače izgubi v Škocjansko jamo.

Pravijo, da je bilo tamkaj nekđaj jezero, ki so mu dovajala vodo žrela (ponori) s Pivke tam pri vasici Podstenje pod Knežakom, pri Trnovem in Ilirski Bistrici, Vrbici in Podkraju. Lepo da je bilo to jezero, čisto in prozorno, še lepše pa okrog njega.

A vendar je bila njegova bližina mrtva in prazna; celo ptice so se je izogibale. Če pa se je katera prikradla k jezeru, je bila tiha in se je plašna skrivala v goščavi.

Samo ena žival je bivala ob jezeru in v njem. Žival? Ne, to je bila grozna pošast, strah in trepet celo daljni okolici. Takih nestvorov ni danes niti po velikosti niti vnanjosti.

Naron — tako so rekli tej pošasti — je bil ogromen; imel je 15 parov nog, prednje 13krat večje od zadnjih. Če se dvignil na prvi par in stegnil veliko podolgovato glavo, je lahko videl čez obrobne hribe. To se je sicer zgodilo le redkokdaj, ker je bil zelo lenoben in se je najraje kopal v prijetni vodi. Samo glava je plavala na gladini jezera in zlokobne oči so se leno obračale na vse strani. Vsakotoliko je iz dolgočasja odprl velikansko žrelo, polno čekanov in stegnil rdeč jezik.

Ko pa je bil razjarjen, je zbulil oči, zazijal in zarjul tako divje, da je strepetalo ozračje in se stresla zemlja.

„Uuuuuu,“ je nategoval z groznim glasom.

„Leto za letom bolj besni,“ so si rekli preplašeni zemljani iz oddaljenih naselij. Čeravno so vedeli, da se Naron ne pojavi v njih bližini, vendar jih je ta strašni tulež pretresel in so se nehote obrnili proti Vremskemu jezeru. Slišali so, kako je Naron bičal vodo s svojim

dolgim repom; brnelo je v zraku kot da bi bil kdo bičal z velikan-
skim kovinskim bičem. — A kaj je bilo to napram prhutanju z
ogromnimi ukrivljenimi perutnicami! Ko je udaril z njima po vodi, je
odjeknilo kot udarec po ogromni kovinski plošči.

Naronovo orjaštvo pa se je spreminjalo in se ravnilo po količini
vode v jezeru: čim bolj je to naraslo, tem bolj je rastel tudi on. In
obratno. Prav tako je poljubno spremenil tudi svojo barvo, da se je
lahko potuhn timer varal okolico. Včasih je molčal po več mesecev in se
je okolje oddahn timer, češ, da je mogoče izginil. A ko so bili okoličani
docela pomirjeni, je rjovenje nenadoma presekalo tišino in pretreslo
ljudi in živali. Razločno so slišali, kako besno je praskal Naron z
močnimi kremplji po bregu in zdolbel cele struge. Izruval je največja
drevesa in jih zdrobil na drobne kosce.

Samo eno človeško bitje je živelo ob jezeru, ki se ni balo Naronu.
Nele to, ampak Naron se ga je bal in pozorno zrl z enim očesom proti
koči tega samotarskega bitja, če mogoče ne zapazi kake kretnje, ki
se ji mora pokoriti. Na najmanjše znamenje je utihnil ali pa zbesnel.

Da, čarovnica Zlaja je bila njegova vladarica, — ona spačena
žena kozje glave, parkljastih stopal in velikih ukrivljenih krempljev
na neprimerno dolgih prstih, enega uhlja, različno velikih oči in na-
prej molečih zob. Ta žena je imela mogočnega Naronu v popolni
oblasti.

Zlaja je bila najboljše volje, ko je Naron neznansko tulil in bičal
vodo. Stala je na pragu koč med orjaškimi debli, mu dobrovoljno
kimala in se zlobno smejala.

„Le — le — le,“ ga je bodrila s kozjim glasom.

Okoličani so jo dobro poznali, saj se je večkrat napotila v okolico.
Takrat je dobila človeško podobo in se izdajala za beračico. Gorje
mu, kdor bi ji ne bil dal miloščine, pričarala bi mu bila nesrečo.

Le ena žena se je ni bala in je ni nikoli obdarila. Zlaja ji je več-
krat zapretila, da jo bo pogubila. A vse njene čarovnije so bile zaman.
Končno se je zaklela, da jo uniči s povodnijo.

Res je začelo liti kot iz največjih pip. Iz vseh ponorov je bruhala
voda kot še nikoli. Vse se je skrilo na varno. „Čakaj, Dobrica ! Danes
bo tvoje dobrote konec in mi ne boš več zapirala koč. Voda mora
splaviti tvoje truplo semkaj pred mojo koč ... Ali se že treseš, Do-
brica? V tem trenutku ti že prede huda in ne veš, kam bi se skrila ...
he, he, he, he!“

Strašno je lilo. Jezero je naraslo do praga čarovnice. „Ooooo,
spak lenobni! Da mi takoj spraviš vodo izpred hiše, sicer boš pri tej
priči poginil!“

Naron se je nekam utrujen dvignil na prednje noge. Oči so gledale mrtvo in kljubovalno. Zlaja ga je gledala, se vsakotoliko stresla po vsem telesu in zašklepetala s čeljustmi.

„Spravi mi vodo!“ je zarjula nad njim.

Naron je zaril glavo v dno jezera in puhnil iz napetih prs s tako silo, da je brizgnila voda na vse strani. Obupno je praskal po dnu jezera in tulil s takim glasom, da so se ljudje spogledavali.

„Naron tuli nekam žalostno. Ta glas nekaj pomeni... O, da bi pošast zginila!... da bi prenehala zloba Zlaje!...“

Takrat je potoval s Trsata proti Vremskemu jezeru potnik v dolgi halji. Brada mu je segala skoro do kolen in sivi lasje so segali preko ramen. Izpod močnih trepalnic so zrle modre, dobre oči.

Ves premočen in premražen je krenil proti griču, kjer je stala majhna kočica s skrbno obdelanim vrtičem. Drobna ženica, ki ga je bila uzrla skozi okno, mu je vsa zaskrbljena odprla vrata in ga povabila v kočico.

„Nesrečni potnik! Kako se upaš v takem vremenu na pot in kam si namenjen?“

Ne da bi bila čakala odgovora mu je ponudila gorko pijačo in sladkih sadežev z ondotne zemlje, ki je takrat bogato rodila. — Bila je Dobrica, — ona žena, ki je bila najbolj srečna, če je komu storila kako dobro delo. Zato jo je Zlaja tako sovražila.

„Kaj pa ta strašni tulež?“ jo vpraša potnik.

„Ali ne veš, dobri človek, za Naron iz Vremškega jezera? No, saj ni čudo, če se tja ne upa nihče. Tudi tebi svetujem, če te vodi pot tja, da se premisliš, sicer bo po tebi.“

Potnik reče s pritajenim nasmehom: „A jaz sem namenjen prav tja.“

„K jezeru?“

Potnik prikima.

„Joooj!“ se začudi Dobrica, sklené roke in strmi vanj. „Samo tja ne!“

Medtem mož izgine. Nad mestom, kjer je sedel, je blestel svetel krog. Dobrica zre osupla vanj in vedno prijetnejše in lažje ji je pri srcu.

Ploha je minila. Potnik hiti proti jezeru. Čim bližje mu je, tem hujše je rjojenje pošasti. Ko dospe na grič nad kočico Zlaje, se Naron zarije v zemljo. Praska in riže v skalovje, hropi in rjove do obupa. Vode v jezeru je vedno manj. Slednjič si Naron izpraska veliko jamo in izgine v zemljo. Vrta in vrta pod Krasom v smeri proti Gorici in prileze na dan ob Štivanu pri Tržiču v Tržaškem zalivu. Za njim privre voda in izbruhne v zaliv mrtvo Zlajo.

Od tedaj ni bilo o Naronu sledu.

Kjer je bilo nekoč jezero, teče danes reka Velka (Reka), ki ponikne v Škocjansko jamo, katera nosi ime po onem potniku — svetniku Kocjanu. —

Z A D R U Ź N I V E S T N I K

PREKOMERNO NAKUPOVANJE ŽIVIL.

Radi mednarodnega položaja zadnjih tednov so mnogi naši člani postali zbežani in se jim je zdelo, da se morajo pošteno založiti z živili. Prihajali so v zadrugo in nakupovali živila in manufakturo v količinah, ki daleko presegajo njihovo normalno potrebo. Zahtevali so po 20 kg sladkorja, po več kg kave, riža itd. Če bi bili naročevali po eno ali dve vreči moke, bi se ne čudili, ker tako količino količkaj številna družina lahko porabi v enem ali dveh mesecih.

Vse te količine so člani nabavljali večinoma na kredit, ne da bi bili pomislili, da to ne more biti v interesu zadruge, in da je tudi zanje same brezsmiselno, zalagati se z množinami, ki ob gotovi situaciji morda ne bodo vedeli, kam z njimi. Svetujemo vsem, da naj si nabavljajo le najpotrebnejše in le za tekoče potrebe. Nam se ni treba bati, da bi pri nas živil in ostale robe manjkalo. Zadnjič smo sicer prišli v zadrego glede sladkorja; to pa zato, ker ga nam ni državna tovarna v Belju pravočasno poslala in smo bili primorani nakupiti ga nekoliko v domačem okolišu, da smo mogli postreči svojim članom. Glede sladkorja pa v ostalem ni treba imeti nobenih skrbi, saj ga izdelujemo v naši državi v zadostni količini, pri čemer še pripomnimo, da bo novi sladkor cenejši od starega. Kdor si je nabavil večje količine starega sladkorja, bo izgubil 0'50 din, za kar je cena novega sladkorja nižja, ker je namreč država znižala trošarino.

Moke v naši državi tudi ne bo zmanjkalo, pa čeprav nastopijo še težje razmere, ker so zaloge žita zasežene in ostanejo doma, vsled stroge nevtralnosti Jugoslavije.

Olje se prav tako izdeluje pri nas doma in se ne uvaža od drugod, zato tudi tega blaga ne bo primanjkovalo.

Riža sedaj ne uvažamo, pač pa bo Italija dovolila izvoz novega riža. Sicer pa riž ni tako neobhodno potreben za prehrano ter lahko v posesti ostalih hranil tudi brez njega izhajamo.

Masti ne izvažamo v večjih količinah, v manjših pa samo v nevtralne države. Cena masti je poskočila za din 2'— za kg.

Kave ne konsumiramo mnogo, zato ni bojazni, da bi se zaloge izčrpale.

Na splošno pa so povsod podvzete mere, da se prepreči podražitev najpotrebnejših živil s strani proizvajalcev, veletrgovcev in kartelov. V Beogradu kontrolira policija v trgovinah in na trgu cene in so navijalci občutno kaznovani.

Povsod pa lahko opazamo, da se za naročeno blago zahteva takojšnje plačilo. Zato, in pa ker moramo računati z danimi okoliščinami, je umevno, da tudi zadruga apelira na svoje članstvo, da po možnosti kupuje svoje potrebščine za gotovino.

Toliko še kot dodatek k ugotovitvam, ki jih vsebuje naš današnji uvodni članek.

ZASLUZEK V SLADKORNI DETAJLNI TRGOVINI.

„Trgovski list“ od 25. avgusta 1939 piše:

„V nekaterih podeželskih krajih je nastal v zadnjem času med trgovci tako hud konkurenčni boj, ki je že postal sramota, kar je dokaz popolne stanovske nezavednosti nekaterih ljudi. Poleg tega pa ogroža ta pretirana konkurenca tudi existenco trgovcev, ker jih sili, da prodajajo stvari v izgubo. Da navedemo en tak

primer nedopustne in škodljive konkurence, ki ma že vse znake nelojalne konkurence.

V večjih podeželskih krajih prodajajo nekateri trgovci z mešanim blagom tudi bicikle in motorna kolesa. Pri prodaji teh dosežejo lep dobiček. Prav je to in nihče jim tega ne zavida. Ni pa prav, če mislijo ti trgovci, da smejo zaradi dobrega zaslužka pri kolesih prodajati druge predmete za lastno ceno ali celo v izgubo. Takšno prodajanje ni samo znak nesolidnosti, temveč tudi silno nekolegialno. Kajti s tem silijo druge trgovce, ki pa ne prodajajo koles, da jim zaradi konkurence slede v ceni, pa čeprav bi zaradi tega imeli izgubo.

Zlasti se opaža takšna nesolidnost pri prodaji sladkorja. Zaslužek pri prodaji sladkorja je že itak minimalen. Kljub temu pa se dobe trgovci, ki prodajajo sladkor po tako nizki ceni, da morajo imeti izgubo. Ta nizka cena naj bo vaba za lahkovorne in nerazsodne ljudi, da bi dobili prepričanje, kakor da je v tej trgovini vse najcenejše, ko pa je sladkor tako cenen. Nizka cena služi torej direktno v varanje kupca.

Takšno postopanje je nedopustno, znak nesolidnosti in hkrati skrajno nekolegialno do drugih stanovskih tovarišev. S „slajdranjem“ si solidni in pošteni trgovci ne konkurirajo, temveč s solidnim in vestnim delom.

Takšno prodajanje sladkorja pa pome- ni tudi umazano konkurenco in zato naj prizadeti trgovci vsak tak primer nelojalne konkurence prijavijo.

Slovenska trgovina mora ohraniti sloves solidne trgovine!“

BESEDA O HITRI IN DOBRI POSTREŽBI.

Dobra in hitra postrežba v trgovini ni odvisna samo od tistega, ki nam streže, temveč prav v toliki meri tudi od nas, ki kupujemo. Nikoli nas potrpljenje tako naglo ne mine, kakor če moramo čakati na postrežbo v trgovini ali pa v brivnici, da pridemo na vrsto.

V naši zadružni prodajalni bomo najhitreje in najbolje postreženi, če bomo prihajali v prodajalno ob tistih dneh, ki so določeni za nakup skupine, kateri pripadamo. Prihajati v prodajalno v dneh, ki so določeni za drugo skupino ali tik pred velikimi prazniki, ni priporočljivo, ker nam samim ne bi bilo mogoče nakupa tako dobro izvesti kakor ob določenem času. V takih dneh, ko so uslužbenci čez glavo zaposleni, ne moremo pričakovati od njih, da bi se mogli posebno poglobiti v naše želje in potrebe. Če se bomo točno držali navodil, ki nam jih glede vsega daje naša zadruga, pa bomo gotovo najbolje postreženi!

Preden stopimo v prodajalno, je dobro, če točno vemo, koliko potrebujemo te ali one stvari, in se ne bomo premišljevali šele ob prodajalni mizi. Če kupujemo blago, naj nam preje šivilja pove, koliko moramo vzeti blaga pri navadni in koliko pri dvojni širini. Šivilja naj nam tudi pove, katere šivalne potrebščine naj še preskrbimo, in mi vse to zabeležimo na listek, da česa ne pozabimo.

V splošnem si me ženske ne pustimo bog ve kako rade v trgovini kaj svetovati. Moški so za nasvete trgovcev bolj dostopni in zato tudi po trgovinah splošno pravijo, da je moškim prijetneje streči kakor pa ženskam. S tem pa ne mislim reči, da me ženske ne sprejememo rade nasvetov, če nam jih prodajalec nudi glede vrste blaga ali kakke druge posebnosti tega ali onega blaga, le svojega okusa nam prodajalec ne sme vsiljevati, ker me ženske preveč dobro vemo, kaj hočemo imeti in smo posebno za barve in vzorce precej občutljive. Prav tako neprijetno nam je v trgovini, pa bodisi kjer koli, če nam silijo kakšno prav drago blago, ki ga naša kupna moč ne zmore. Posebno v naši zadružni prodajalni je uslužbencu kaj lahko ugotoviti, če ima pred seboj človeka z velikimi ali malimi dohodki. Kaj nam pomaga vsa hvala in vse dobro blago, če si ga po ne moremo privoščiti!

Sleherni izmed nas je že izkusil, kako prijetno je, če kupujemo vse naše potrebščine vedno v eni in isti trgovini in

si pustimo, ako je le mogoče, postreči vedno od istega uslužbenca. Vse bolj po domače se lahko pomenimo z njim in on bo skoro uganil naše želje. V Ameriki temelji reklama trgovin na sledečih besedah: Prodajalna naj vam bo samo ena, kakor vera, in obračajte se s svojimi željami vedno do istega prodajalca, ki vas že pozna! V teh besedah je dosti resnice, zato so jih pa tudi zapisali.

Besede je vredno tudi občevanje med kupcem in prodajalcem v splošnem. Prav tako kakor pričakujemo mi in zahtevamo, da se uslužbenci vedejo napram nam spoštljivo in uslužno, tako moramo biti tudi mi do njih. Od jutra do večera so na nogah in letajo iz enega konca trgovine v drugega, strežejo in pripravljajo za prihodnje dni, utrujeni so, proti večeru izčrpani, da nimajo več toliko moči po-

glabljeti se v naše želje. Mnogo nas je, ki jih zavidamo za njihove službe, ne pomislimo pa, da ima tudi njihov poklic dosti senčnih strani. Mi kupci po vsej pravici zahtevamo in pričakujemo, da z enako pozornostjo postrežejo nam vsem, ne glede na naš socialni ali družabni položaj. Denar, ki ga pusti v trgovini za kupljeno blago milijonar, je prav takšen kakor denar slabo situiranega človeka. Zato vsem enaka čast in enako spoštovanje!

Kljub težkim časom, ki jih danes preživlja svet in je trgovina po vsem svetu težko prizadeta, je naši Nabavljalni zadrugi uspelo in upajmo, da ji bo tudi v bodoče možno ohraniti našo zadržno prodajalno tako dobro založeno z blagom, ki ustreza našim članom. Za sedaj se vpliv svetovnih dogodkov v naši prodajalni še prav nič ne pozna. —M.

Kolo žen zadrugark

OBISK VELESEJMA.

Kljub slabemu vremenu se je dne 6. t. m. zbralo preko 60 članic na skupni obisk velesejma, kakor je bilo napovedano v zadnji številki „Zadrugarja“. Ogledale smo si več paviljonov, kjer so bile prikazane razne panoge domačega gospodarstva. Videle smo razne novodobne gospodinske pripomočke, le žal, da si jih marsikatera gospodinja ne more nabaviti. Predvsem nas je zanimala sadna in vrtnarska razstava, mlekarska, razstava gob, mladinska kuhinja, prirejena od Zveze gospodinj. Pogrešale pa smo pri ogledu raznih paviljonov potrebne osebne razlage razstavljenih predmetov, kratki in mrtvi napisi marsikateremu obiskovalcu premalo povedo. Zato smo pa bile tem bolj zadovoljne pri ogledu razstave naše „žegose“, ker nam je njen predsednik g. Kampuš ljubeznivo tolmačil namen in pomen rejca malih živali ter koristi te panoge gospodarstva. Posebne pozornosti je bila deležna razlaga o reji in koristi angora-zajcev, o pridobivanju najfinejše angora volne ter o izdelkih iz te volne.

Članice so enodušno izrazile željo, da si ob prvi priliki ogledamo tovrstno zadržno gospodarstvo na sedežu zadruge v Št. Vidu nad Ljubljano.

Nameravani ogled tovarne „Slamič“ za konserviranje sočivja pa mora zaradi razmer za sedaj odpasti.

Ob razgovoru je marsikatera članica izrazila svojo zaskrbljenost glede bodočnosti za naše družine, posebn, ker se širijo tako raznovrstne govorice in begajo ljudstvo. Pojasnilo se je članicam, da je situacija glede prehrane povsem drugačna, kakor je bila v pretekli svetovni vojni in naj se posebno starejše članice otresejo vtisov neprijetne preteklosti, kajti naše zadruge so in bodo v stanu nuditi članstvu vse potrebščine za prehrano kakor do sedaj. Zato bi bilo nesmiselno nabavljati si prekomernih življenjskih zalog in s tem spravljati druge slabše situirane člane v neprilike in strah.

Tok časa zahteva, da gremo nujno na delo, primerno sedanjemu času. Redni članski sestanek se bo vršil dne 4. oktobra t. l. ob 20. uri v dvorani glasbenega

društva „Sloge“, Pražakova ul. 19. Tema razgovor. K predavanju so vabljene tudi predavanja bo „Zaščita družine pred žene zadrugarjev, ki še niso naše članice. zračnimi napadi“. Po predavanju prost M. P.

Jadi Ivana Ivanovića*

Ivan Ivanović je željezničar. Pa šta je s tim, nestrpljivo ćete pitati. Ali stanite, smirte živce, koji su popustili u ovoj pasjoj žegi. Kada sam rekao, da je Ivan Ivanović željezničar, time sam sve rekao. Jer željezničar, to je pojam za sebe, to je drukčiji čovjek, nego što su ostali ljudi, a vjerujte mi, zlobnici tvrde, da će od silnog normiranja teško ostati normalni. Eto na pr. to normiranje i to je poglavlje za sebe. Normira se na pr. na početku godine, da će za neki posao trebati recimo 20 ljudi. Kad na kraju godine, isti posao rade 40 ljudi! Ali to se opet ne zove normiranje nego personalna politika. Ili na pr. jedno drugo normiranje. Za uštedu goriva i maziva daje se nagrada, koja se zove premija, a svrha joj je potaknuti osoblje da što više štedi materijal. Ali onda se normira maksimum uštede (!) i braćo, toliko ti se plati, a za višak niko te ne sili, da ga imaš! To se onda zove: poticanje osoblja na što veću uštedu.

Ali mi odosmo daleko od našeg Ivana Ivanovića. Kao i svi željezničari ima i on dosta dugova. A ko ih i ne bi imao, molim vas? Gdje se god okrenete nude vam sve što želite, bez ijedne pare, samo potpišite da ste primili i eventualno donesite jedan malo odulji papirić sa par potpisa. Na rate vam nude sve, pa evo i naš Savez daje i ljetovanje na rate. Istina, mnogog glava zaboli, mislim trgovca, kada dođe da vidi kako stoji sa zabranama njegovog vrlog mušterije, pa vidi da bi eventualno njegovi unučići došli do naplate, ali tome je sam kriv. Jer, što ja ne bi uzeo, kada mi lijepo nude i čisto me mole da kupim!

Ivan Ivanović je i zadrugar. I on je jedan od onih 160.000 zadrugara, državnih službenika, odnosno on je jedan, a ipak dva. Ako ne vjerujete u ovo, pogledajte u statistike našeg Saveza, koji i ako zna, da su članovi jedne i druge željezničarske zadruge u glavnom isti, ipak nas vodi posebno i ponosi se tim brojem. Pa, ako mu je drago, neka uživa misleći na klasičnu zadružnu svijest tolikih hiljada zadrugara. Istina Ivan Ivanović došao je u zadrugu, kao Pilat u vjerovanje, dakle sasvim slučajno, jer su mu trebali bilo novci bilo roba. Pritisne nekako sa sviju strana, para nigdje ni za lijek, krediti svuda zatvoreni. Kud će suza neg na oko, pa tako i Ivan Ivanović u svoju zadrugu. Tu se može čestito i izgalamiti i lupnuti šakom o stol, jer na kraju krajeva, ovo je našel. Ne bi on, pravo rekuć ni sada išao u zadrugu, ali oni ugursuzi trgovci ustanovili nekakvu „crnu knjigu“, pa nemaju nikakva pametnijeg posla, nego u nju pisati „dobre“ mušterije. I onda svi ko jedan odgovaraju: „Žao nam je, ali ne otvaramo više kredita nikome!“ Hoćeš, nećeš, moraš dakle

* To smo ponatislili iz letošnje 9. štev. „Zadružnoga Vjesnika“, glasila železničarske konsumne zadruge u Zagrebu. Taki Ivani Ivanovići žive tudi drugod. — Opomba uredništva.

u zadrugu, jer tamo ćeš sigurno dobiti. Tako je Ivan Ivanović uzeo svoj prvi „konzum“ u zadrugi. I platio ga prvi mjesec pošteno. Drugog mjeseca trebalo je otkinuti za nešto, a odakle ćeš, ako ne od konzuma. Dakle, stručno rečeno „restao je“. I „resto“ je rastao, ko kad hljeb kvasa ili ko gljive iza kiše. A jednog dana, zamislite vi onih pasjih sinova, zatvoriše mu kredit. Ni pet, ni šest, nego nema konzuma, dok ne isplati dug. Molim ja vas, ko danas plaća dug? Države ga ne plaćaju, eno ni silna Engleska ne plaća Americi, pa od kuda dolazi to, da Ivan Ivanović jedini mora uredno plaćati svoj dug. Pa da je to bar za nešto ozbiljno, nego za hranu! E, kada je tako, onda ga baš nećete dobiti. Ivan Ivanović se uzjogunio. Kažu mu lijepo: „Prijatelju, plati eto u 10 obroka, to ćeš lako, da i ne osjetiš!“ Ali duboko uvrijeđen u svom kreditnom dobrom glasu, po onoj: „Ili jesmo, ili nijesmo“, odbio je da išta plati.

Jer na kraju, evo što je on dobivao, nije Bog zna šta ni vrijedilo. I skupo je bilo. Skuplje nego kod svakog bakala. Svi tako kažu, pa je sigurno tako. Uopće, što će ove zadruge kada samo zadužuju i onda stavljaju zabrane Pošto je Ivan Ivanović doživotno osiguran — zabranama, ne može mu nitko ništa. Nije da on neće platiti, ali platit će, kada on bude htio. Sada mu ne daju mira niti jamci, jer oni moraju za njega platiti. Vele mu: „Golube mileni, plati, jer ćemo te inače sa zemljom spraviti!“ Njemu, kao časnu čovjeku, to je strahovito krivo, što traže da drugi za njega plate, dok je on još živ. Zar zadruga ne može čekati dok ne dođe sa zabranom na red? Zašto dijele tolike tantijeme u odboru, pa da se onda mora od čestitih dužnika ovako naplaćivati?

I molim vas konačno, ti upravljači tamo iz uprave, njega lično, Ivana Ivanovića isključili iz zadruge radi neudovoljavanja svojim dužnostima! Pa zar to nije da krepaš od muke! Što ćete, svijet se je pokvario! Dobra, stara vremena!...

— te

Iz uredništva

ORIS ZADRUŽNIŠTVA — III. IZDAJA

Pred tremi leti je Zveza slovenskih zadrug izdala 124 strani obsegajočo knjižico Oris zadružništva, ki jo je sestavil njen ravnatelj Fran Trček. Knjižica je bila prva te vrste in je pomenila nekaj zadružni abecednik. Prva naklada knjižice je bila hitro razprodana, zato je nekaj mesecev pozneje izšla druga izdaja, ki je tudi kmalu pošla. Medtem je izšel nov zadružni zakon, tako da knjižice ni kazalo ponatisniti v tretje. Zato je avtor sestavil tretjo izdajo na novo, ki se od prvih

dveh razlikuje v tem, da so poglavja o zgodovini, ideologiji, ustroju in delovanju zadrug nekoliko „vpeljana“ in popolnjena, poglavje o zadružnem pravu pa je novo, ker vsebuje predpise novega zakona o gospodarskih zadrugah. Razlikuje se tudi po tem, da je nekoliko obsežnejša in da vsebuje 145 strani. V želji, da bi številni zadružniki čim bolj segli po knjigi in se seznanili z namenom ter ustrojem gospodarskih zadrug, je založnica določila izredno nizko ceno din 10.—, po pošti in v knjigarnah din 12.—.

„Zadrugar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Z., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Tyrševa cesta štev. 89. — Tiskali J. Blasnik nasled.. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic, r. z. z o. z. v Ljubljani

CENTRALA: LJUBLJANA, MASARYKOVA CESTA 17 • TELEFON ŠT. 46-52 IN 46-53

PRODAJALNE

Ljubljana:

Glav. kol., Masarykova cesta 17, telefon št. 4652-3
Gor. kol., Bleiweisova cesta 35, telefon št. 4651

Maribor:

Koroški kol., Frankopanska c. 34, telefon št. 2061
Glav. kol., Aleksandrova cesta 42., telefon št. 2825

Jesenice: Prešernova, telefon št. 606

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 9

Obračunske cene veljavne od 21. septembra 1939 naprej.

Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga.

Mlevski izdelki

Moka Ogg	kg	3-20
„ Ogg	„	3-20
„ št. 2	„	3-—
„ št. 5	„	2-80
„ ajdova	„	5-—
„ koruzna	„	2-—
„ „ krmilna	„	1-20
„ pšenična krmilna	„	1-70
„ ržena	„	2-75
Otrobi, pšenični debeli	„	1-70
„ „ drobni	„	1-50
Zdrob, činkvantin	„	3-25
„ koruzni	„	2-50
„ pšenični	„	4-—
Žikin zdrob ¼ kg	zav.	6-50

Testenine

Domače

Fidelini	kg	7-—
Krpice	„	7-—
Makaroni	„	7-—
Polži	„	7-—
Rezanci	„	7-—
Špageti	„	7-—
Zvezdice	„	7-—

Jajčne

Makaroni	kg	10-—
Polži	„	10-—

Jajčne v kartonih

Makaroni	kg	11-—
Špageti	„	11-—
Jajnine vseh vrst	„	17-—
A. C. „ „	„	18-—

Riž

Carolina	kg	12-—
Ia	„	9-50

Deželni pridelki

Čebula, domača	kg	2-75
Čebula, pražena „Cepo“	doza	6-—
Česen	kg	6-50
Fižol, prepeličar	„	4-—
„ beli	„	4-—
Grah zelen	„	11-—
Ješprenj	„	4-—
Ješprenjček	„	7-—
Kaša	„	4-—
Koruza, debela	„	1-60
„ činkvantin	„	2-40
Krompir novi	„	Dnevna cena
Leča, Ia	„	11-—
„ domača	„	5-—
Piča za kure	„	2-25
Ptičja hrana	„	8-—
Tropine, lanene mlete	„	2-60
Ječmen	„	2-20
Oves	„	2-10
Proso	„	2-55
Pšenica	„	2-10
Slive suhe bosanske	„	8-50

Sadje južno, sušeno in sveže

Rozine, Ia	kg	14-—
Rozine, IIa	„	12-—

Lešniki, tolčeni	kg	43-—
Limone	kom.	1-20
Mak plavi	kg	17-—
Mandeljni, Ia	„	52-—
Rožiči, celi	„	6-—
Rožičeva moka	„	6-—

Sladkor

Kocke	kg	15-—
Sipa, drobna	„	13-50
„ debela	„	13-60
V prahu	„	15-25
Bonboni	„	25-—
„ Fourres, Ia	„	40-—
Bonboniere	kom.	po izb.
Kandis	kg	26-—
Margo slad	„	44-—
Šumeča limonada	kom.	1-—

Sol

Fina	kg	4-—
Morska	„	2-75

Kava

Perl	kg	76-—
Portoriko	„	84-—

Tudi blago, pri katerem cena ni označena, imamo v zalogi

Surova, Ia	kg	73—
„ IIa	„	65—
Viktoria	„	62—
Žgana	„	86—
„ Rio	„	76—
„ Special	„	98—
Hag, mali	zav.	14—
„ veliki	„	27—

Žitna kava

Ječmenova, slajena, za-		
družna	kg	11—
Ječmenova, zadružna . .	„	750
Ržena, slajena, zadružna	„	12—
Dr. Pirčeva	„	1250
Kneipp	„	1350
Perola	„	1350
Proja	„	9—
Žika	„	13—

Ostale kavine primesi

Cikorija Franck à ½ kg	kg	1850
„ Franck à ¼ kg	„	1950
„ Favorit à ½ kg	„	16—
„ kolinska à ½ kg	„	1850
„ kolinska à ¼ kg	„	19—
Enrilo	„	21—
Figova kava	„	23—
Redilna kava	„	21—

Mast

Mast Ia	kg	2050
„ v dozah	doza	105—
Ceres bel	kg	25—
„ rumen	„	25—
Čajno maslo Ia gorenjsko	„	36—
„ „ štajersko	„	32—
Kuhano maslo	„	32—

Mesni izdelki

Carsko meso	kg	21—
Hrenovke	kom.	2—
Jezik, goveji	kg	24—
„ svinjski	„	24—
Kare brez kože	„	23—
Kračje	„	1350
Kranjske klobase	„	350

Meso, prekajeno, vratina	kg	21—
Prsni vršci	„	17—
Reberca, brez kože . . .	„	19—
Salama, krakavska . . .	„	24—
„ letna	„	21—
„ milanska	„	54—
„ mortadela	„	25—
„ navadna	„	12—
„ ogrska	„	54—
„ pariška	„	22—
„ posebna	„	22—
„ tirolska	„	22—
Slanina, hamburška . . .	„	23—
„ krušna	„	20—
„ papricirana	„	21—
„ prekajena, deb.	„	22—
„ soljena	„	20—
„ tirolska	„	23—
Svinjske glave, brez kosti	„	14—
Svinjski parklji	„	8—
Šunka, domača, kuhana . .	„	45—
„ praška	„	24—
„ zvitka	„	23—

Ribe — pastete

Sardele, očiščene, v olju	„	—75
Sard. obr. s kaper., mala	doza	450
„ „ „ „ velika	„	750
Sardine	„	750
„	„	6—
„	„	5—
„	„	275
„	kom.	125
Pašteta, jetrna	doza	450
„ sardelna	„	550
„ zakuska	„	2—
Guljaž, goveji	„	6—
Vampi	„	6—

Delikatese

Citronat	kg	100—
Naš čaj	zav.	6—
Čaj v dozah	vel. doza	30—
„ „ „ „ mal. „	„	17—
„ „ zavitkih	zav.	4—
„ „ „	„	8—
„ „ „	„	950

Čaj v zavitkih	zav.	18—
„ brazilski „Mate“ . . .	„	350
„ odprti	kg	150—
Čokolada à ¼ kg	tabl.	10—
„ „ 1/10 „	„	450
„ „ 1/20 „	„	250
„ „ z lešniki	kom.	1—
„ „ „ 1/10 kg tabl.	„	650
„ „ „ 1/5 „	„	12—
„ mlečna 1/14 kg	„	5—
„ „ 1/7 „	„	10—
Drobtine	kg	6—
Gorčica	„	17—
„	koz.	650
Jajca, štajerska, dnevna		
cena		

Na progo jih ne moremo pošiljati.

Guljaž ekstrakt	zav.	350
Juhan, mali	stekl.	950
„ veliki	„	20—
„ na drobno	dkg	130
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	vel. zav.	14—
Kaaba, redilna kava čok.		
okusa	mal. „	7—
Kakao, holandski	kg	50—
„ I	„	35—
Kapri	„	50—
Keksi v zavitkih	zav.	6—
„ „ „ à 1 kg	„	18—
„ na drobno	kg	18—
„ v pločev. dozah	doza	24—
Kruh črn in bel	štruca	2—
Kumarce, kozarec	38— do 70—	
Kvas	kg	38—
Maggi, mali	stekl.	11—
„ srednji	„	18—
„ veliki	„	28—
„ na drobno	dkg	150
„ kocke	kom.	1—
Marmelada, jabolčna . . .	kg	19—
„ „ doza		
à 1 kg	„	20—
Marmelada, marelna . . .	„	29—
„ „ doza		
à 1 kg	„	30—
Med, cvetlični	„	18—
„ ajdov	„	1750
„ cvetlični, mali koz. kom.	„	1150
„ „ vel. „	„	22—
„ „ mali lonč. „	„	150
„ „ sred. „	„	4—
„ „ vel. „	„	7—
Desert šnite	„	1—
Napolitanke, dolge	„	1—
„ „	zav.	15—
Oblati	„	15—
Otroški piškoti	„	15—

Tudi blago, pri katerem cena ni označena, imamo v zalogi

Ovomaltine, mala . . . doza	10-50
„ srednja . . . „	24—
„ velika . . . „	43—
Paradižniki, $\frac{1}{6}$ kg . . . „	4-25
„ $\frac{1}{2}$ „ . . . „	10—
„ 1 „ . . . „	19—
Sir, Jason kom.	1-25
„ „ škatl.	7—
„ emendolski, la . . . kg	27—
„ Parmezan „	75—
„ stiški „	26—
„ trapistovski „	20—
„ edamski „	26—
Soda, jedilna „	20—

Pudingi in pecilni praški

Citronin prašek za puding zav.	2-50
Čokoladna krema „	3-50
Čokoladni prašek za puding „	2-80
Malinov prašek za puding „	2-50
Mandelnov prašek za puding „	2-50
Pecilni prašek „	1—
Pripomoček za vkuhanje „	2—
Rumenilo „	1—
Vanilijeva krema „	3—
Vanilijin prašek za puding „	2-50
Vanilijin sladkor „	1—
Zmes za šartelj „	12—

Dišave

Cimet, cel in zmlet . . . zav.	3—
Ingver „	3—
Janež „	2-50
Kamilce kg	30—
Klinčki (žbice), celi in zmleti zav.	2-50
Korjander „	2-50
Kumna „	2-50
Lavorjevo listje „	1—
„ zrnje „	1—
Majaron kg	65—
Muškatov cvet zav.	3—
Muškatovi orehi kom.	—75
Paprika, huda zav.	3—
„ sladka „	3—
Piment, cel in zmlet . . . „	2-50
Poper, „ „ „ „	3—
Vanilija v šibkah velika kom.	3-50
Žafran zav.	1—

Tekočine

Kis za vlaganje l	4—
„ nav., dvojno močni . . . „	3-50
„ vinski „	5—
Olje, bučno „	14—
„ italijansko „	20—

„ namizno l	14—
„ olivno „	18—
„ „ la „Medicinal“ . . . „	22—
Francosko žganje, mala stekl.	10—
„ „ srednja „	24—
„ „ velika „	48—
Brandy, à 0'17 l „	—
„ „ 0'35 l „	28—
„ „ 0'70 l „	46—
Liker, Balkan, grenki . . . l	42—
„ „ sladki „	42—
„ Pelinkovec „	37—
„ razni „	38—
Rum la, à $\frac{1}{2}$ l stekl.	34—
„ la, „ 1 l „	58—
„ la, „ $\frac{1}{2}$ l „	24—
Esenca za liker „	5—
Rumova esenca „	8—
Žganje, borovničar, à $\frac{1}{2}$ l . . . „	24—
„ brinjevec, „ $\frac{1}{2}$ l . . . „	21—
„ hruševac, „ $\frac{1}{2}$ l . . . „	21—
„ slivovka, „ $\frac{1}{2}$ l . . . „	19-50
„ tropinovec, „ $\frac{1}{2}$ l . . . „	21—
Vino, belo, štajersko . . . l	12—
„ Muškat. Silvanec . . . „	14—
„ Hamburger „	14—
„ Župsko, črno „	12—
„ cviček „	10—
„ belo, dalmatinsko . . . „	—
„ Opolo „	26—
„ Prošek „	30—
„ Vermut „	30—
Malinovec, à $\frac{1}{2}$ l stekl.	14—
„ odprti kg	18—
Radenska voda $\frac{14}{10}$ l . . . stekl.	7—
„ „ $\frac{1}{2}$ l „	3-50
Rogaška voda $\frac{14}{10}$ l . . . „	7—
„ „ Donati 1 l „	6-50
Grenka voda Fr. Jožefova . . . „	11—

Potrebščine za perilo

Mila

Hubertus, sivo kg	9—
„ navadno „	11—
„ terpentini „	12—
Merima „	12—
Sunlight zav.	2—
Schicht, navadno kg	12—
„ terpentini „	13—
Zlatorog, navadno „	11-50
„ terpentini „	13—

Pralni praški

„Ena“, milne luske . . . kg	35—
„Henko“ soda zav.	2-50
Lux „	4-50
Perion „	4-50
Persil „	5—
Radion „	5-25
Snežinka „	4-50

Ženska hvala zav.	2-50
Radost peric „	2-50
Teksil „	2-50

Druge potrebščine

Soda za pranje kg	2—
Lug „	3-75
Boraks zav.	2-50
„ carski škatl.	5-75
Škrob rižev „	5—
„ „ zav.	1-50
Plavilo v kockah „	2-50
Plavilni papir „	1-50
Pralni stroji, leseni, mali kom.	13—
„ „ „ vel. „	14—
Pralni stroji, pločev. mali „	15—
„ „ „ vel. „	17—
Vrvi za perilo . . . 15 m	Cene po kvaliteti
„ „ „ . . . 20 m	
„ „ „ . . . 25 m	
„ „ „ . . . 30 m	
„ „ „ . . . 35 m	
„ „ „ . . . 40 m	20—
Obešalniki za sušenje perila kom.	
Ščipalka za perilo „	

Toaletni predmeti

Milo, Bobi malo kom.	2—
„ „ veliko „	4—
„ Favorit „	8—
„ 7 cvetic „	7-50
„ Glicerini „	5, 9
„ kopalno vel. „	12—
„ kopalno mal. „	7-50
„ Karbol „	4—
„ mandeljnovi „	6-50
„ Marija „	10—
„ Olivia mali „	4-50
„ „ vel. „	7—
„ domače „	4-50
„ Osiris „	6—
„ otroško „	8—
„ za roke „	4-50
„ Speick „	8—
„ za britje la „	8—
„ „ „ la tuba	2-50
Cimean „	6-50
Chlorodont „	6-50
Doromat „	8-50
Kalodont mala „	6-50
„ vel. „	12—
Odol mala stekl.	22—
„ sred. „	35—
„ vel. „	65—
Olje, orehovo, pristno . . . „	8—
Olje za sončenje in ma- sažo „	6—
Ustna voda Cimean „	18—
Kolonska voda mala „	13—
„ „ vel. „	24—

Esenca za kolonsko vodo	stekl.	16.—
Krema za kožo Cimean	doza	10.—
Krema za kožo Elida	nočna tuba	13.—
Krema za kožo Elida	dnevna "	12.—
Nivea krema	doza	10.—
Uran	"	10.—
Parfum	stekl.	16.—
Puder Elida	škatl.	10.—
Vazelin	doza	6.—
Šampon	zav.	3.—

Potrebščine za čevlje

Krema, črna	mal. škatl.	5.—
"	sred. "	6.—
"	vel. "	12.—
"	rjava	5.—
"	rumena	5.—
"	bela	5.—
"	sortirana	3.—
Mast za čevlje, črna	"	4.—
"	rjava	4.—
Belin	"	2.—
Olje za mazanje podplato	stekl.	8.—
Krtače za blato	kom.	4.—
"	mazanje	150
"	svetlenje	12.—
Vežalke, črne, kratke	par	125
"	srednje	150
"	dolge	175
"	rjave, kratke	125
"	srednje	150
"	dolge	175
"	usnjene, črne	2.—
"	rjave	2.—

Razno

Brusači	kom.	13.—
Celofan, papir	zav.	250
Čistilo za parkete	mal. doza	10.—
"	vel. "	20.—
Črnilo	stekl.	3.—
Flit	mal. doza	16.—
"	vel. "	29.—
"	s škropilko	kart. 51.—
"	škropilka	kom. 22.—
Grafit	"	—50
Hobby, prašek	zav.	4.—
Kadilo	kg	30.—
Kolofonija	"	750
Kladiva za meso	kom.	12.—
Kolesa moška, kromirana	1150'-do1450'-	
"	damska, kromir.	1150'-do1550'-
"	moška, poniklj.	kom. 1200'-
Plašči za kolesa	"	60.—
Zračnice za kolesa	"	16.—
Likalit	zav.	3.—

Krtače za obleko	kom.	16.—
"	parkete	27.—
Krtače za ribanje	"	4.—
"	"	5.—
Krtače za roke	"	250
"	roke, dvostr.	5.—
"	zobe, male	8.—
"	velike	12.—
"Mali sadjar"	knjiga	5.—
"Mali vrtnar"	"	5.—
Metle, male	kom.	7.—
"	velike	11.—
Metlice, otroške	"	550
"	za obleko	6.—
"	posodo	150
Morska trava	la kg	4.—
Muholovci	kom.	—75
Nagrobne lučke	kart.	11.—
"	v keram.	
lončkah	kom.	375
Nočne lučke	škatl.	175
Obešalniki, mali	kom.	250
Olje za šivalne stroje	stekl.	4.—
Omela, bombažna	kom.	32.—
"	mala	12.—
"	za parkete	24.—
Omelčka za čiščenje ste-		
klenic	7.50 do 15.—	
Pasta za peči	škatl.	3.—
Peharji, srednji	kom.	4.—
"	veliki	450
Peresniki	"	2.—
Pergament papir	pola	1.—
Pesek za email posodo	zav.	1.—
"	"	150
"	"	2.—
"	alum.	250
Pile, trioglate srednje	kom.	5.—
"	velike	550
"	plošate, male	950
"	srednje	11.—
"	velike	13.—
Platn. vreč. za ca 8 kg	"	5.—
"	"	8.—
"	"	1150
"	"	1650
Prašek za čiščenje zlata		
in srebra	zav.	325
Prazne pušice	kom.	5, 10
Predpražniki	la 16— do 49—	
"	IIa	kom. 10.—
"	IIIa (slama)	" 4.—
Prijatelj gospodinj (za		
štedilnik)	"	110.—
Rahljači, brez ročaja	"	12.—
"	z ročajem	15.—
Semena zelenjadna	zav.	1.—
Sidol	kom.	550
Svitol	"	480
Sita patent	"	20.—
Snažilne gobice za po-		
sodo	"	150

Solnice, lesene	kom.	9.—
Stručnice, male	"	6.—
"	velike	8.—
"	srednje	7.—
Sukanec, bel, črn		
št. 10—12	valj.	450
Sukanec, bel, črn		
št. 16—36	"	350
"	40—60	275
Sveče, dolge	zav.	850
"	kom.	150
"	kratke	850
"	kom.	1.—
Svinčniki, navadni	kom.	150
"	tintni	350
Šivanke	zav.	150
Šmirkovo platno, belo	pola	150
"	sivo	2.—
Sparklet steklenice	kom.	150—
"	patroni, polni	450
"	prazni	250
Sted Regulator obroči:		
160—220 mm	"	60.—
230—240	"	75.—
Sted Regulator plošče:		
18×12 col	"	115.—
21×12	"	120.—
Tepači, mali	"	8.—
"	srednji	13.—
"	veliki	18.—
Umetno gnojilo	kg	2.—
Vim	zav.	250
Vžigalice	"	10.—
"	škatl.	1.—
Zobotrebci	zvez.	—25
Jedilni pribor, navadni,		
alpaka in kromiran	Po izbiri	

Kurivo

Drva, bukova, cela	Po dnevni ceni
"	
"	
"	
Premog, trboveljski, kosovec	Po dnevni ceni
Dovoz se pri kurivu posebej zaračuna.	

Velika izbira manufakture, perila, nogavic, rokavic, galanterijskega blaga, dežnikov, klobukov in preprog. Emajlirana kuhinjska posoda, vse vrste porcelana, stekla, žarnice itd.

Naša prodajalna na Jesenicah prodaja poleg špecerije tudi vse galanterijsko blago.

Naprošamo člane, da prilagajo k naročilu platnene vrečice za vse drobno blago. Vrečice lahko dobite v vseh naših prodajalnah po nizki ceni.

Svetujemo, da hranite vse mlevske izdelke odprte na zračnem in hladnem prostoru.